

EKONOMISKA UTSIKTER HÖSTEN 2025

Jobbkris trots återhämtning

LO-ekonomerna

Stockholm, december 2025
LO-ekonomerna
Enheten för samhällspolitik

© Landsorganisationen i Sverige 2025

Foto: Jonas Ljungdahl
Grafisk form: LO
Tryck: Bantorget Grafiska AB, Stockholm 2025
ISBN 978-91-566-3780-3
LO 25.12 100

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Internationell ekonomi	7
Ett förändrat läge	8
Ökad oro för AI-bubbla	9
2. Svensk ekonomi	12
Inflationen dämpad	13
Hushållen konsumerar igen	14
Ökande bruttoinvesteringar	17
Försvaret lyfter offentlig konsumtion	18
Oväntat stark export	19
3. Arbetsmarknad	21
Arbetslöshet kan drabba alla	23
Otillräckliga resurser till aktiv arbetsmarknadspolitik	24
Arbetsförmedlingens utmaningar	26
4. Löner	27
Löneprognos	28
Rekordår för reallönerna att vänta	29
Vinstandelen fortsatt hög	30
Löneutvecklingen i omvärlden	31
5. Ekonomisk politik	32
Peningpolitiken har gjort sitt	33
Finanspolitik som eldar för kråkorna	34
Förslag för jobb och tillväxt	39

Sammanfattning

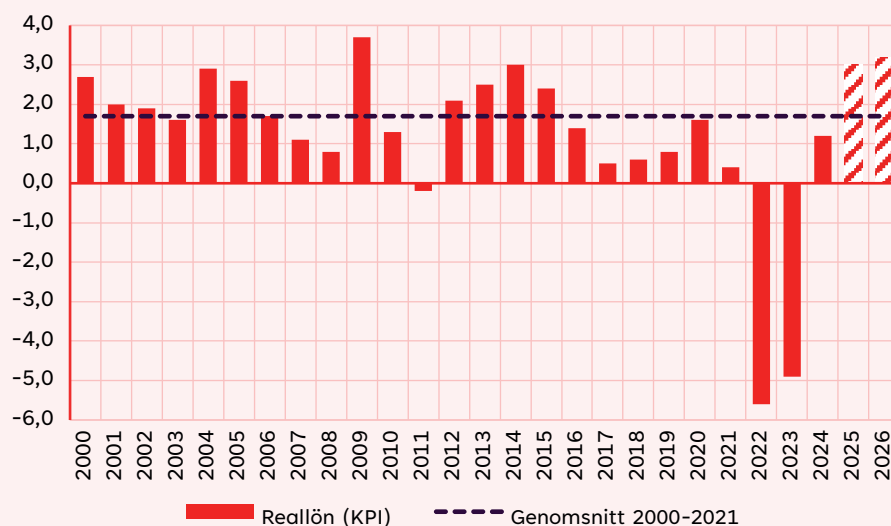
Kosläppet är här. Sverige har lämnat en utdragen lågkonjunktur och går nu in i en tydlig återhämtningsfas. LO-ekonomerna bedömer att svensk BNP växer med 2,8 procent 2026.

Motorn i återhämtningen är hushållens konsumtion. Hushållen gynnas av sänkta räntor, expansiv finanspolitik samt rekordhöga reallöneökningar. Enligt LO-ekonomernas prognos ökar reallönerna med 3,2 procent under 2026, vilket är den högsta ökningstakten sedan 2009.

DIAGRAM 1

Reallöneutvecklingen (KPI)

Procentuell förändring jämfört med föregående år, prognos 2025–2026

Källa: Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Trots tullösäkerheter fortsätter svensk exportvolym att utvecklas väl både i år och under nästa år. Värdeämsigt har dock varuexporten minskat något jämfört med 2024. Under 2026 väntas den offentliga konsumtionen växlas upp tydligt, inte minst på grund av stora försvarssatsningar. Detta samtidigt som investeringarna stärks när bostadsbyggandet slutar falla och industri- och transportinvesteringarna ökar.

Inflation under målet

Inflationsutsikterna för 2026 är dämpade med KPI på 0,3 och KPIF på 0,9 procent. Den så kallade korgeffekten, en teknisk justering, drar inte längre upp inflationen. Hyreshöjningarna börjar bromsa in. Därtill pekar en något starkare svensk krona, liksom mer dämpade råvarupriser, mot att importpriserna kan dämpas.

Även den sänkta matmomsen kommer ha stor betydelse för prisutvecklingen. För att momssänkningen ska ha fullt genomslag i prisbildningen krävs dock närmast perfekt konkurrens. Så är inte fallet i Sverige.

I LO-ekonomernas prognos förväntar vi oss att momssänkningen får fullt genomslag på priserna när den väl träder i kraft. Men vi räknar också med att livsmedelsbutikerna höjer matpriserna något mer än normalt fram till införandet, så att det totala genomslaget i prisnivå blir ungefär 80 procent.

Fortsatt hög arbetslöshet

Flera år av svag tillväxt har satt tydliga spår på arbetsmarknaden. Trots god tillväxt och låg inflation bedöms arbetslösheten vara kvar på höga nivåer under prognosperioden. En halv miljon står utan arbete, vilket motsvarar en arbetslöshet på omkring nio procent. LO-ekonomernas prognos är att arbetslösheten på årsbasis blir 8,8 procent i år och 8,6 procent nästa år.

En del av arbetslösheten är strukturell, med långvariga problem som svag matchning och hög arbetslöshet bland utrikes födda. Men utvecklingen de senaste åren speglar också effekterna av en utdragen svensk lågkonjunktur som förvärrades av en onödigt hög styrränta och en felriktad finanspolitik.

Den goda tillväxten under nästa år förväntas bidra till en påtaglig uppgång i sysselsättningen och en arbetslöshet som sjunker. Men även om trenderna pekar åt rätt håll behöver mer göras för att arbetsmarknaden så snabbt som möjligt ska kunna återhämta sig.

Nu behövs mer effektiva insatser för att bekämpa arbetslösheten. Framför allt behövs en mer aktiv arbetsmarknadspolitik. LO-ekonomerna bedömer att det i genomsnitt över året skulle behöva finnas omkring 30 000 platser yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. För att det ska bli möjligt krävs större resurser så att Arbetsförmedlingen kan genomföra, planera och upprätthålla volymerna i de insatser som fungerar.

TABELL 1

Urval av nyckeltal, utfall och prognos

Procentuell förändring, samt procent

	2024	2025p	2026p
BNP	0,9	1,6	2,8
Hushållskonsumtion	0,6	1,5	2,8
KPI	2,8	0,7	0,3
KPIF	1,9	2,7	0,9
Arbetslöshet ¹	8,4	8,8	8,6
Sysselsättningsgrad ²	68,9	68,9	69,5
Löneutveckling	4,1	3,7	3,5
Styrränta ³	2,75	1,75	1,75

1 Andel av arbetskraften, 15–74 år, procent.

2 Andel av befolkningen, 15–74 år, procent.

3 Procent.

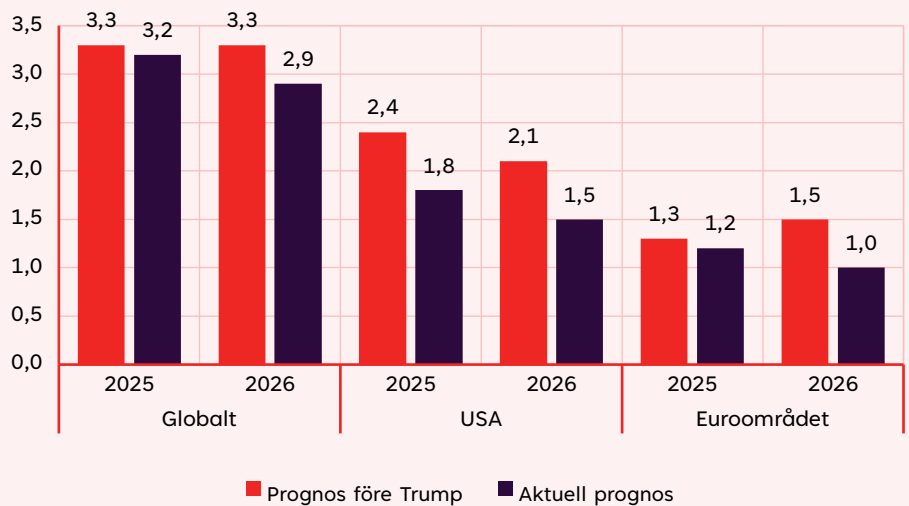
Källa: SCB och egna beräkningar.

1. Internationell ekonomi

Trots att den ekonomiska tillväxten i stora delar av världen väntas vara relativt låg under 2025 och 2026 har de flesta ekonomier visat sig vara motståndskraftiga i ett fortsatt osäkert läge. Stora negativa konsekvenser i världsekonomin till följd av USA:s handelspolitik har hittills uteblivit, även om prognoserna för flera ekonomier fortsatt är lägre än före Trumps tillträde. Den största nedväxlingen i tillväxt till följd av tullarna gäller USA, där BNP-tillväxten nu bedöms bli drygt en halv procentenhet lägre än i bedömningen som gjordes i fjol, både 2025 och 2026.

DIAGRAM 2

Tillväxtförväntningar i dag jämfört med innan Trumps tillträde
Procent, BNP-förändring i fasta priser

Källa: OECD.

TABELL 2

BNP-prognos för utvalda länder
Procentuell förändring

	2024	2025p	2026p
Världen	3,3	3,2	2,9
USA	2,8	1,8	1,5
Kina	5,0	4,8	4,6
Euroområdet	0,9	1,2	1,0
Tyskland	-0,5	0,2	1,2
Norge	2,1	0,5	1,2
Danmark	3,5	2,0	2,1
Finland	0,4	0,1	0,9

Källa: OECD och EU-kommissionen.

Ett förändrat läge

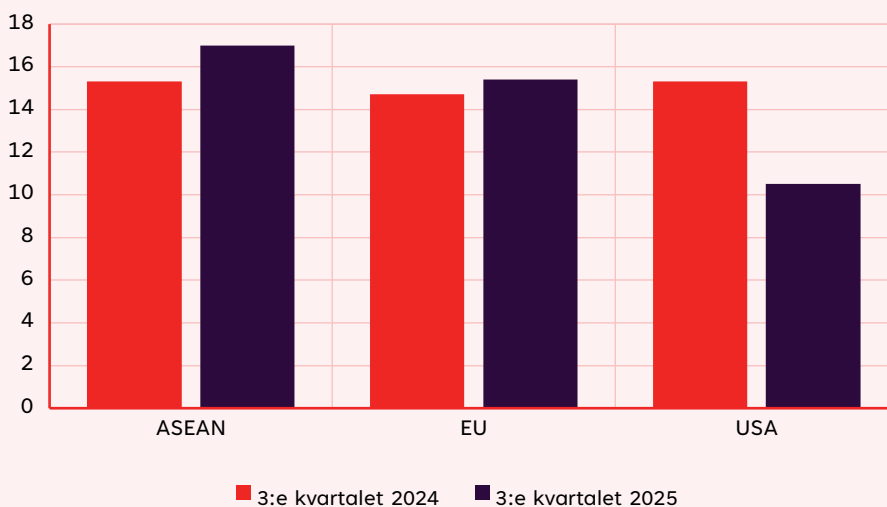
Den amerikanska ekonomin tycks vid första anblick gå bättre än väntat. Även om inflationen och arbetslösheten ökat något jämfört med hösten 2024 är utvecklingen inte lika negativ som många befarade efter att den nya handelspolitiken trädde i kraft i våras. Samtidigt finns flera orosmoment. Den så kallade jobbsiffran, alltså förändringen i antalet sysselsatta utanför jordbrukssektorn, visar att jobbtillväxten kraftigt har bromsat in sedan 2024. Under hösten har begreppet K-formad ekonomi använts flitigt i relation till den amerikanska utvecklingen, och syftar på att ekonomin blir alltmer tudelad. Den totala konsumtionen ökar, men ökningen drivs av ekonomiskt starka hushåll, medan låg- och medelinkomsttagare i allt högre grad håller tillbaka sin konsumtion.

Den kinesiska ekonomin fortsätter att drivas av kraftfull finanspolitik och rekordstor statlig obligationsutgivning. Trots överkapacitet och låg lönsamhet är tillväxten högre än väntat. Utrikeshandeln har visat sig vara motståndskraftig och relativt flexibel och exporten väntas växa med nästan fem procent under 2025. Andelen av varuexporten som gick till USA minskade med fem procentenheter under tredje kvartalet 2025 jämfört med samma period 2024, samtidigt som en allt större del gick till näraliggande länder och EU. Insatsvaror utgör en allt större del av kinesisk export, och deras andel av den totala varuexporten har sedan 2021 ökat med fem procentenheter. Värt att notera är också att Kina har flera strategiska handelsvaror och en unik position i produktionen av sällsynta insatsvaror för transport, försvar och energi. Under 2024 stod Kina för 94 respektive 91 procent av den globala produktionen av magneter och sällsynta jordartsmetaller, vilket påverkar landets förhandlingssituation gentemot såväl USA som EU.

DIAGRAM 3

Kinas export i tredje kvartalet 2024 respektive 2025 efter destination

Andel av total varuexport, procent

Anm: ASEAN består av medlemsländerna Brunei, Kambodja, Indonesien, Laos, Malaysia, Myanmar, Filippinerna, Singapore, Thailand, Östtimor och Vietnam.

Källa: General administration of Customs of China.

Europas import från Kina ökade redan innan USA:s nya handelspolitik, men sedan i våras har oron för orättvis konkurrens, prisdumpning och överkapacitet ökat ytterligare. Det är en förklaring till att EU under hösten 2025 har presenterat skyddsåtgärder för bland annat stålindustrin. Trots dessa utmaningar väntas den europeiska ekonomin utvecklas stabilt och tillväxten öka tack vare offentliga investeringar, ökande bruttoinvesteringar och starkare hushållskonsumtion. Under 2026 väntas även sysselsättningen öka samtidigt som arbetslösheten minskar från redan låga nivåer.

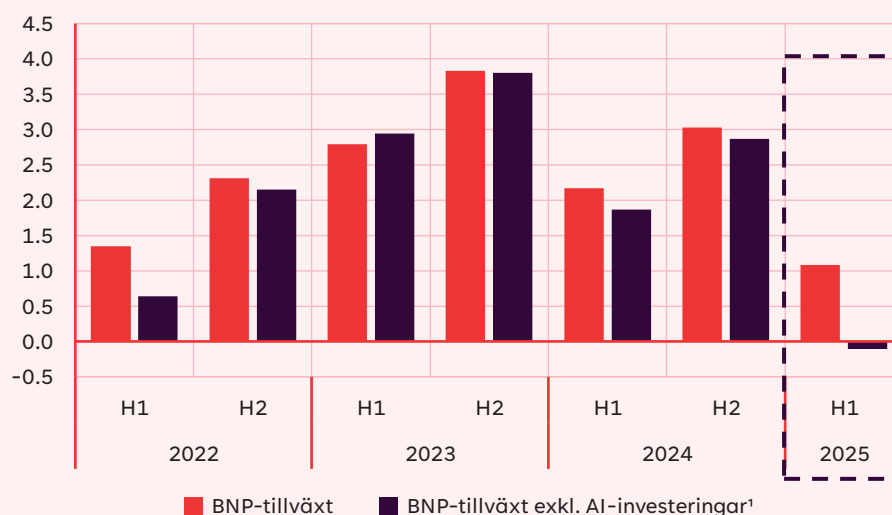
Ökad oro för AI-bubbla

En osäkerhetsfaktor i ekonomin handlar om utvecklingen inom AI. Det senaste året har en allt större del av investeringarna gjorts i mjukvara och datacenter. Faktum är att praktiskt taget all BNP-tillväxt i USA under 2025 kom från AI-relaterade investeringar i mjukvara och informationsbehandlingsutrustning. Utan dessa investeringar hade USA haft nära nolltillväxt.

DIAGRAM 4

USA:s tillväxt med och utan AI-investeringar

Förändring i BNP, fasta priser, per halvår

¹AI-investeringar här definierat som investeringar IT-utrustning och mjukvara.

Källa: Bureau of Labor Statistics och Bureau of Economic Analysis.

Sysselsättningseffekterna av AI-utvecklingen är svåra att kartlägga, men arbetsmarknaden kommer i hög grad att påverkas av teknikutvecklingen, inte minst i takt med att allt mer komplexa uppgifter kan automatiseras.

Utöver osäkerheterna i den reala ekonomin finns orosmoln kopplade till AI och den finansiella stabiliteten. Under hösten har OECD, IMF och EU-kommissionen pekat på riskerna med den övervärderade techsektorn på de amerikanska börserna. Sedan pandemin har värderingarna stigit kraftigt, och P/E-talen närmar sig nu nivåer som senast sågs under slutet av 1990-talet vid IT-bubblans topp. Aktiernas riskpremier har fortsatt att falla och ligger nu på nivåer som påminner om åren före finanskrisen 2008, vilket tyder på ett starkt risktagande bland investerare.

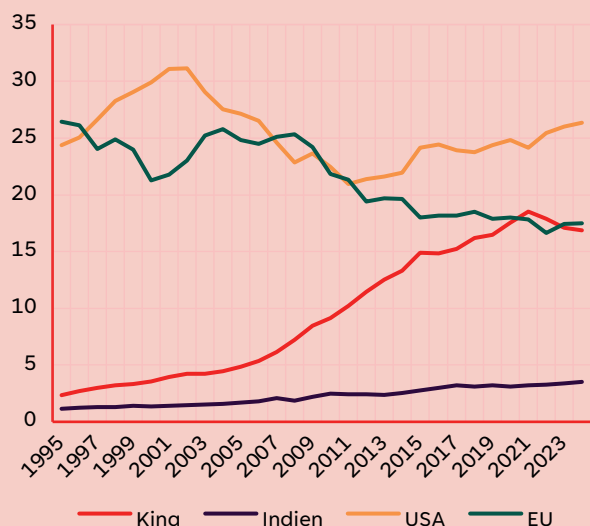
Har USA sprungit förbi Europa?

För femton år sedan hade dagens 27 medlemsländer i Europeiska unionen tillsammans en något större BNP än USA, mätt i dollar. I dag är USA:s ekonomi, enligt samma mått, nästan 50 procent större. Nu framförs ofta påståendet att USA har sprungit förbi Europa ekonomiskt. Men stämmer verkligen den bilden?

DIAGRAM 5

Andel av global BNP i amerikanska dollar

Procent

Källa: IMF och egna beräkningar.

Diagram 5 visar ett Europa som utgör en allt mindre del av världsekonomin. Den nedåtgående trenden blir extra tydlig efter finanskrisen 2009. Enligt diagrammet gick EU-ländernas ekonomi från att på 1980-talet utgöra ungefär 25 procent av global BNP till att 2025 vara nere på 18 procent. Vad var det som hände?

Det korta svaret är att dollarn ökade i värde. Eftersom diagrammet mäter andelen i amerikanska dollar står valutaeffekterna för en stor del av utvecklingen. I slutet av år 2009 gav 1 euro 1 dollar och 50 cent, men under de senaste tio åren har kursen mellan valutorna varit närmare ett till ett.

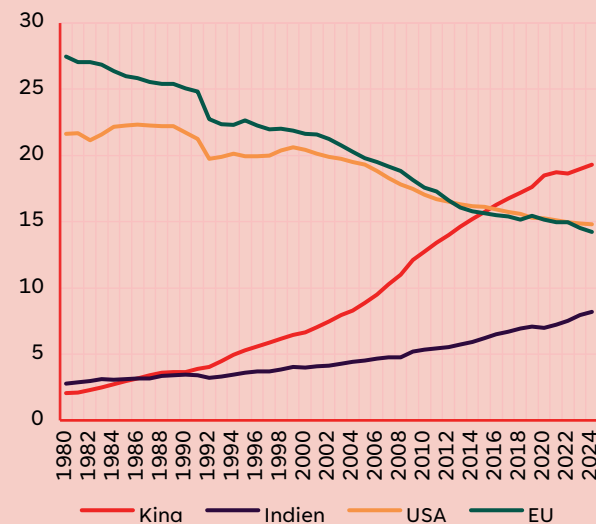
Att jämföra BNP i dollar säger därför väldigt lite om den faktiska utvecklingen.

Utvecklingen bör i stället mätas i köpkraftskorrigerad BNP, som tar hänsyn till köpkraften i respektive land. I dessa termer är utvecklingen betydligt mer stabil, vilket visas i diagram 6. I förhållande till den samlade globala ekonomin utgjorde Europas och USA:s köpkraftskorrigerade BNP ungefär lika stor andel 2009 (18 respektive 17,5 procent). Femton år senare har båda andelarna krympt till runt 13 procent, men den stora skillnaden är att Kina och Indien nu utgör en betydligt större del av världsekonomin.

DIAGRAM 6

Andel av global BNP, köpkraftskorrigerad

Procent

Källa: IMF och egna beräkningar.

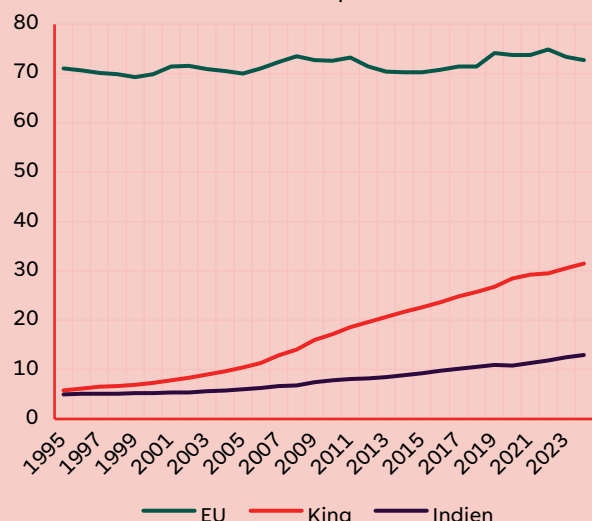
Även BNP per capita bekräftar bilden av stabilitet mellan Europa och USA. EU:s köpkraftskorrigerade BNP per invånare ökade från 71 till 72,5 procent av USA:s mellan 1995 och 2025. Under samma period ökade Kinas BNP per invånare från 6 till 32,5 procent av USA:s och Indiens från 5 till 13,5 procent. Det är alltså inte mellan Europa och USA

den dramatiska skillnaden i ekonomisk utveckling finns, utan snarare mellan de avancerade ekonomierna och Kina och Indien.

DIAGRAM 7

Köpkraftskorrigerad BNP per invånare

Procent av amerikansk BNP per invånare

Källa: IMF och egna beräkningar.

Men det är inte bara i andel av världsekonomin som bilden av Europas förfall har fått fäste. I den så kallade Draghi-rapporten, som ligger till grund för flera just nu prioriterade EU-initiativ, konstateras att Europa har en stor produktivitetssutmaning. I ett av rapportens första kapitel visar en graf tydligt hur produktiviteten i Europa sjunkit sedan mitten av 1990-talet och nu bara ligger på runt 80 procent av den amerikanska nivån. Men den negativa trenden är känslig för metodval och valet av basår. Om man använder löpande köpkraftsjusterade dollar syns inte längre den avtagande trenden och om man byter basåret till 2024 i stället för 2020 blir produktivitetsskillnaden 10 procentenheter mindre¹.

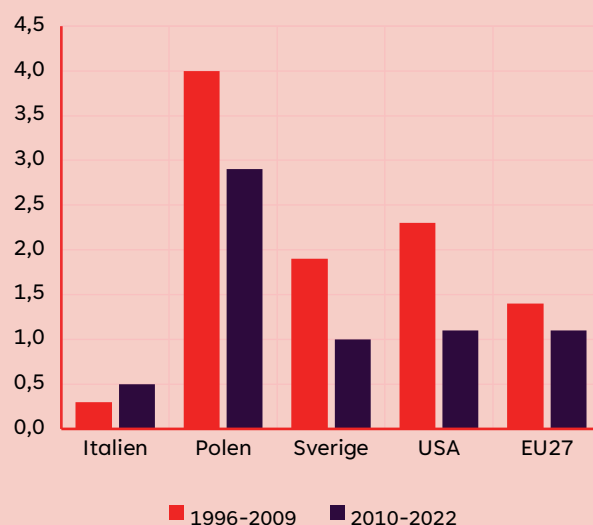
Att mäta produktivitet är komplicerat, men det viktiga är att understryka att verkligheten inte är så enkel som den framstår. Förutom att det är komplext att mäta produktivitet finns det också

stora skillnader i produktivitetssutveckling både inom Europa och inom USA. I Europa har exempelvis Italiens produktivitet stigit med blygsamma 0,3 procent per år sedan mitten av 1990-talet. Detta medan Polens produktivitet stigit med 3,4 procent. Även Sveriges produktivitetssutveckling har under de senaste 30 åren ökat snabbare än Europas genomsnitt.

DIAGRAM 8

BNP-tillväxt per arbetad timme

Procentuell förändring i fasta priser

Källa: OECD.

Både Europas krympande ekonomiska roll i relation till USA och den sjunkande produktiviteten är alltså i allt väsentligt statistiska illusioner. Genom att mäta i dollar och jämföra aggregerade värden ges en bild som kan motbevisas med andra, minst lika motiverade metodval.

Den förenklade bilden av att den amerikanska ekonomin är väsentligt mer framgångsrik än den europeiska riskerar att leda fel. Genom att i amerikansk anda exempelvis prioritera avregleringar riskerar Europa en politik som på sikt har negativa konsekvenser för miljö, arbetsvillkor och människors välbefinnande.

¹ Se exempelvis Industrins Ekonomiska Råds rapport *Trumps tullar och industrins konkurrenskraft* (2025).

2. Svensk ekonomi

Sverige går in i en efterlängtd återhämtning efter en lång lågkonjunktur som inleddes 2022 av inflationschocker och förvärrades av åtstramande politik. När inflationen väl föll tillbaka under 2023 lyckades varken räntesänkningar eller finanspolitiken få fart på ekonomin. Hushållens konsumtion har tagit tid att återhämta sig, trots stigande realinkomster, delvis eftersom kostnadskrisen gjort hushållen mer sparbenägna. Den förda finanspolitiken har främst riktats mot resursstarka hushåll, vars konsumtion påverkas relativt lite av skattesänkningar.

Även andra faktorer har tyngt konjunkturen. Avvecklingen av investeringsstödet för bostäder minskade bygginvesteringarna ytterligare, samtidigt som kommunsektorns bidrag dämpades av lägre statsbidrag.

Nu ökar efterfrågan i takt med högre reallöner, lägre räntor och mer expansiv finanspolitik. Under 2025 har utvecklingen främst drivits av en stigande hushållskonsumtion och export – till stor del på grund av en prisseffekt. År 2026 väntas konsumtionen fortsätta öka, liksom den offentliga efterfrågan.

TABELL 3

Försörjningsbalans, priser och räntor, utfall och prognos

Procentuell förändring, procent

	2024	2025p	2026p
BNP	0,9	1,6	2,8
Hushållens konsumtionsutgifter	0,6	1,5	2,8
Offentliga konsumtionsutgifter	1,0	0,4	2,1
Statliga myndigheters konsumtionsutgifter	1,9	1,7	3,7
Kommunala myndigheters konsumtionsutg.	0,7	-0,1	1,5
Fasta bruttoinvesteringar	0,2	0,9	2,3
Export av varor och tjänster	2,4	5,7	3,5
Import av varor och tjänster	2,4	4,9	3,0
Lagerinvesteringar	0,4	0,0	0,0
KPI	2,8	0,7	0,3
KPIF	1,9	2,7	0,9
Styrränta	2,75	1,75	1,75

Källa: SCB och egna beräkningar.

Inflationen dämpad

Den inflation som hushållen möter (KPI) hålls fortsatt ned av det senaste årets räntesänkningar från Riksbanken och har under det senaste halvåret rört sig strax under 1,0 procent.

Om man tittar på prisutvecklingen rensat för ränteutvecklingen (KPIF) har inflationen i stället legat runt höga 3 procent de senaste sex månaderna. Den högre inflationen förklaras främst av vissa tekniska faktorer (korgeffekter) och stora hyreshöjningar, som till stor del är ett resultat av inflationen och räntehöjningarna 2022–2024 och ett fördröjt genomslaget i hyressättningen.

Vår inflationsprognos för 2026 är dock dämpad med en årsutveckling i KPI på 0,3 och KPIF på 0,9 procent. Korgeffekterna drar inte längre upp inflationen, hyreshöjningarna börjar bromsa in (från 5,0 procent 2025 till 3,5 procent 2026) och en något starkare svensk krona, liksom mer dämpade råvarupriser, pekar mot att importpriserna kan dämpas.

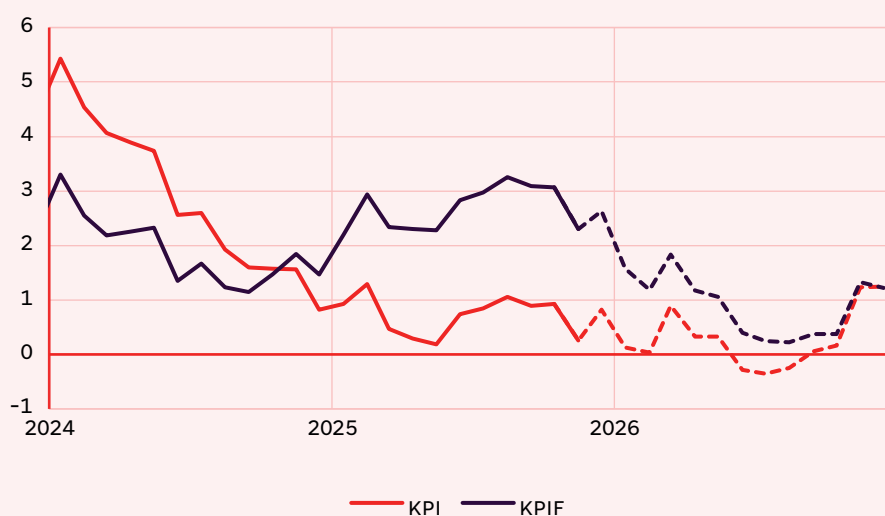
Även den sänkta matmomsen kommer att ha stor betydelse för prisutvecklingen. För att momssänkningen ska få fullt genomslag i prisbildningen krävs närmast perfekt konkurrens. Men såväl marknadens oligopolstruktur som dess geografiska begränsningar pekar mot att matkedjorna besitter en viss prissättarmakt. I vår prognos förväntar vi oss därför att regeringens momssänkning i stort får fullt genomslag på priserna när den träder i kraft, men att livsmedelsbutikerna också höjer matpriserna något mer än normalt under perioden fram till införandet. Därför blir genomslaget i prisnivån ungefär 80 procent av den fulla effekten.

Framåt väntas också stabiliseringen av boräntorna minska skillnaderna mellan inflationsmåttet KPI och KPIF.

DIAGRAM 9

Inflation, utfall och prognos

Procent, 12-månaders förändring

Källa: SCB och egna beräkningar.

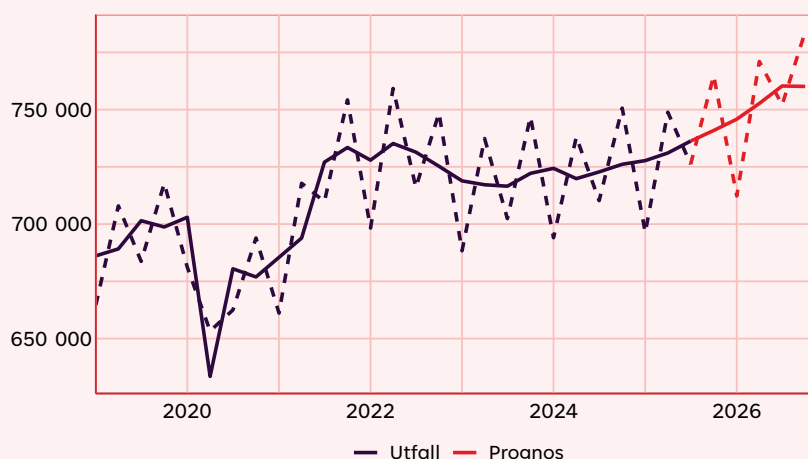
Hushållen konsumerar igen

Under 2025 upphörde en långvarig stagnation i hushållens konsumtion. Under prognosperioden väntas denna återhämtning stärkas genom ökade reala disponibla inkomster, minskad sparbenägenhet och tillfälliga priseffekter från sänkningen av matmomsen. Hushållskonsumtionen väntas bidra med 0,6 respektive 1,2 procentenheter till svensk BNP-tillväxt under 2025 och 2026.

DIAGRAM 10

Hushållens konsumtion, 2024 års priser

Miljontals kronor per kvartal, faktiska och säsongsrensade värden

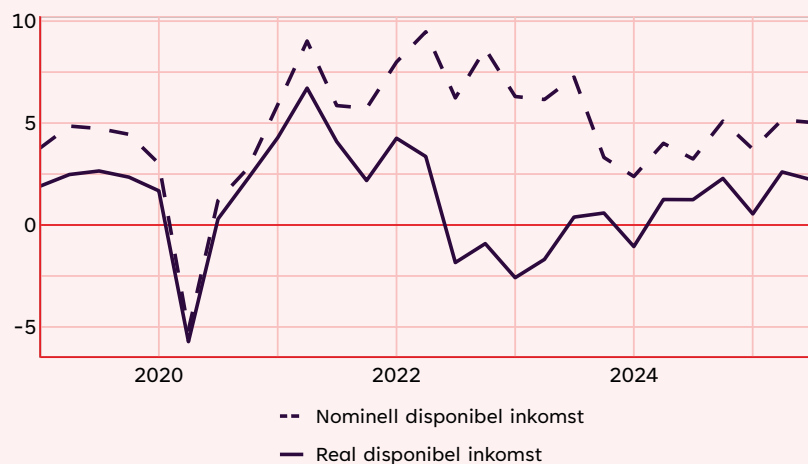
Källa: SCB och egna beräkningar.

Den hittills svaga återhämtningen i hushållens konsumtion förklaras av att realinkomsterna krympte eller stagnerade mellan 2022 och 2024, trots en stark nominell inkomstutveckling. Inflationseffekten framgår i diagram 11.

DIAGRAM 11

Hushållens disponibla nettoinkomster

Förändring i årstakt, procent

Källa: SCB.

En lång period av krympande reala inkomster har påverkat hushållens sparande. I diagram 12 kan vi följa sparkvotens utveckling sedan 2015. Sparkvoten är andelen av hushållens (nominella) disponibla inkomster som går till sparande. Det som inte sparas används per definition till konsumtion.

DIAGRAM 12

Hushållens sparkvot

Andel i procent, säsongsrensade värden

Anm. Sparkvoten är hushållens nettosparande (exklusive förändring i pensionsrätter) som andel av hushållens disponibla inkomster.

Källa: SCB.

Under pandemins tre första kvartal ökade sparkvoten dramatiskt. När inflations- och räntechockerna inleddes minskade sparkvoten inledningsvis för att sedan återgå till nivåer i linje med 2019 års sparbenägenhet. När hushållens reala nettoinkomster åter började öka under 2024 ökade sparkvoten.

Förutom att sparandet ökade under kostnadskrisen prioriterade hushållen även bort konsumtion som inte var nödvändig. Detta speglas framför allt i att konsumtionen av sällanköpsvaror, alltså större inköp som möbler och vitvaror, minskade. Ett tecken på att återhämtningen av konsumtionen nu har börjat är att tidigare bortprioriterade varugrupper åter konsumeras i en växande takt. Framför allt har konsumtion av sällanköpsvaror ökat kraftigt under 2024 och 2025. Konsumtionen av dessa varor väntas snart vara uppe på samma nivåer som före inflationskrisen.

Den starka konsumtionstillväxten under det tredje kvartalet 2025 (2,2 procent på årsbasis) förklarades till mer än hälften av ökad konsumtion av transporter, möbler och hushållsutrustning samt rekreation, sport och kultur. Hushållens växande marginaler läggs nu åter på inköp av varor och tjänster som prioriterats bort under senare år.

Detaljhandelns omsättning efter näringsgren

Index (100 = 2021), säsongrensade fasta priser

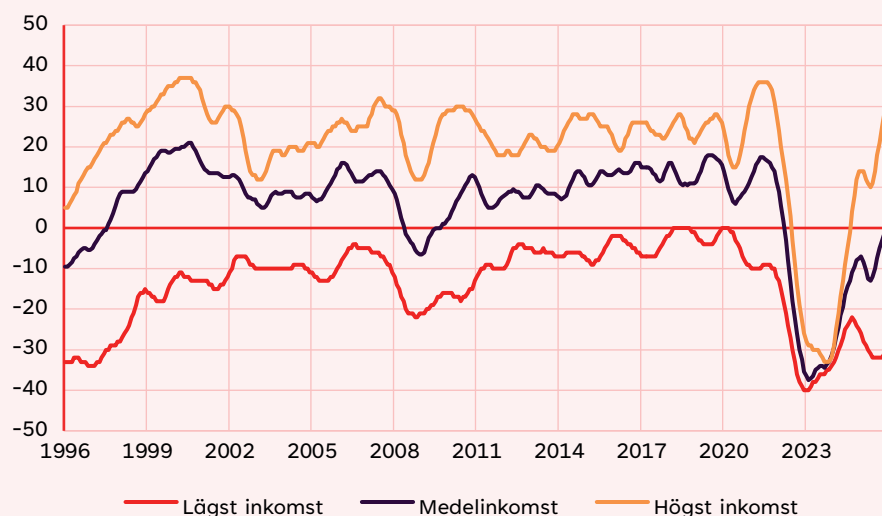

Källa: SCB och egna beräkningar.

Men även om konsumtionen totalt sett kommer att öka framöver upplever inte alla en ekonomisk återhämtning. Enligt Konjunkturinstitutets hushållsbarometer spretar synen på den egna ekonomin rekordmycket beroende på inkomstgrupp. Redan för ett år sedan var det tydligt att de med högst inkomster upplevde en tydlig förbättring av sin ekonomi jämfört med ett år tidigare, medan de med lägst inkomst fortfarande hade en pessimistisk syn. Under 2025 har skillnaderna i synen på den egna ekonomin växt ytterligare, och är nu större än den varit sedan mätningen började 1996.

Synen på den egna ekonomin i dag jämfört med för ett år sedan

Indextal per inkomstgrupp

Källa: Konjunkturinstitutet och egna beräkningar.

Anm: Uppdelat efter inkomstkvartiler, där medelinkomst är medelvärde för kvartil 2 och 3.

Ökande bruttoinvesteringar

Sedan 2022 har tillväxten i fasta bruttoinvesteringar stagnerat. Utvecklingen tycks ha brutits 2025 där mycket pekar mot ökad tillväxt. Under prognosperioden förväntar vi oss fortsatt stärkt tillväxt drivet av bland annat anläggningar och försvarssatsningar. Investeringarnas bidrag till BNP-tillväxten väntas bli 0,2 procentenheter 2025 och 0,6 procentenheter 2026.

Stagnationen under senare år förklaras främst av bostadsbyggandet. Raset i bostadsbyggandet inleddes med att regeringen fasade ut investeringsstödet till hyresrätter i slutet av 2022. Antalet påbörjade nyproducerade bostäder per år har mer än halverats från cirka 60 000 per år 2022 till mindre än 30 000 2025². Nedgången i bostadsbyggandet parerades dock av en mycket stark utveckling av anläggningar, vilket bland annat speglar stora satsningar på industrietableringar runtom i Sverige. Denna utveckling visas i diagram 15.

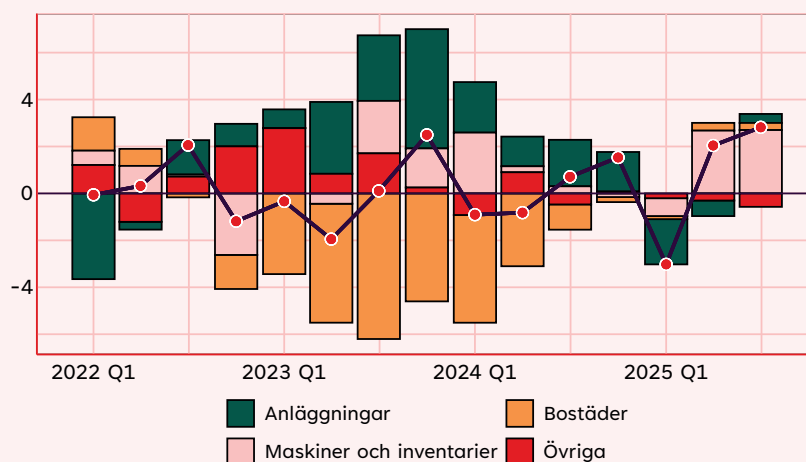
Ser vi till det innevarande året inleddes det första kvartalet med ett brant fall i de fasta bruttoinvesteringarna, främst drivet av minskade investeringar i anläggningar. I LO-ekonomernas vårprognos antog vi att detta var en tillfällig effekt kopplad till osäkerheter från tullhotet. Prognosen stämde och under fortsättningen av 2025 har återhämtningen varit stark och driven av investeringar i maskiner och inventarier. SCB härleder bidragen från maskiner och inventarier under andra och tredje kvartalet till "ett antal större enskilda poster" i kategorin transportmedel, troligen kopplade till försvarsmateriel.

Utsikterna för fasta bruttoinvesteringar ser goda ut för prognosperioden. Under 2026 väntas antalet påbörjade bostäder öka för första gången sedan 2021. Vi förväntar oss även ökade investeringar i försvarsmateriel, stora bidrag från industrietableringar samt satsningar på transportinfrastrukturen.

DIAGRAM 15

Bidrag till fasta bruttoinvesteringarnas tillväxt

Procentenheter samt procent

Källa: SCB.

² Baseras på Boverkets juni-prognos för 2025.

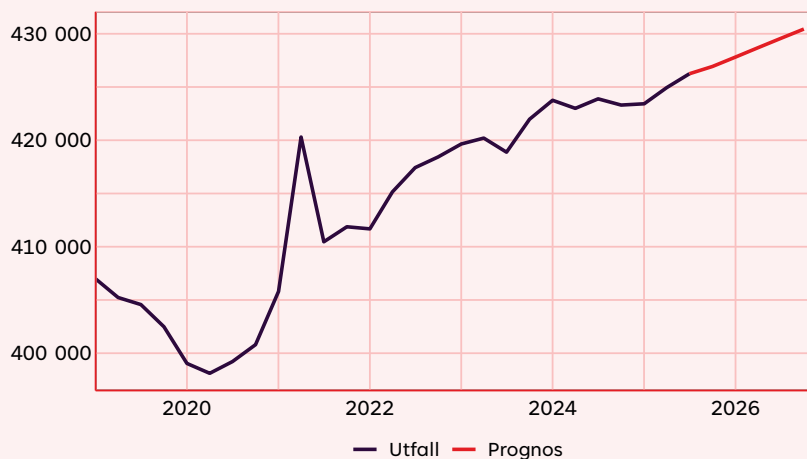
Försvaret lyfter offentlig konsumtion

Den offentliga konsumtionens bidrag till svensk tillväxt har varit modest under senare år. Sedan 2022 har framför allt den kommunala konsumtionens bidrag till BNP-tillväxten varit svag. Satsningar på bland annat försvaret har samtidigt inneburit att den statliga konsumtionen vuxit starkt. Under prognosperioden väntas den offentliga konsumtionen bidra till BNP med 0,1 procentenheter under 2025 och knappt 0,5 procentenheter under 2026.

DIAGRAM 16

Offentlig konsumtion

Miljoner kronor per kvartal

Källa: SCB och egna beräkningar.

Nedgången i kommunal konsumtion förklaras av ansträngda kommunala ekonomier. Statsbidragen till kommuner och regioner har inte följt kostnadsutvecklingen sedan 2022 samtidigt som skatteunderlagen inte har vuxit i samma takt som verksamheternas kostnader.

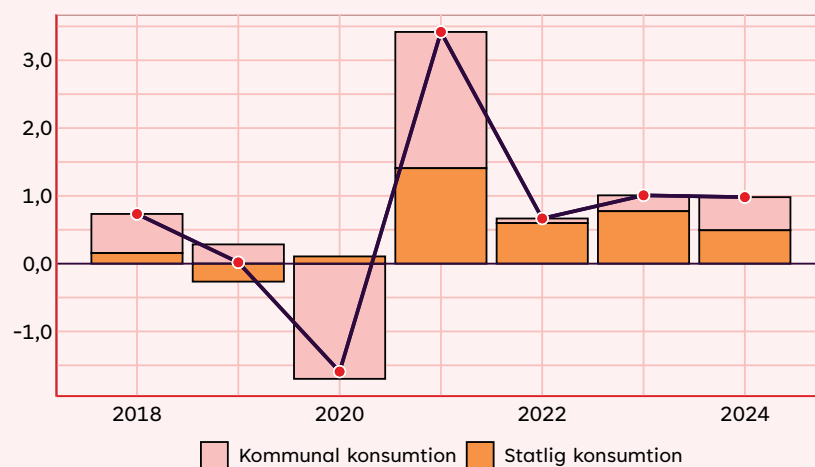
Arbetsförmedlingens varselsstatistik ger en fingervisning om hur ansatta kommuner och regioner har varit sedan 2023³. Mellan åren 2010 och 2022 varslades i genomsnitt 3 797 personer per år om uppsägning från branscherna vård och omsorg samt utbildning. Genomsnittet för 2023 till (oktober) 2025 är nästan tre gånger så högt, med 9 998 personer per år.

De statliga konsumtionsutgifterna har samtidigt utvecklats mycket starkt, vilket förklaras av satsningar på till exempel polis, kriminalvård och försvar. I diagram 17 nedan kan vi följa den årliga procentuella utvecklingen av den offentliga konsumtionen samt bidragen från kommunal och statlig sektor.

³ Varsel ska inte likställas med verkställda uppsägningar men ger en fingervisning om sektorns efterfrågan på arbetskraft.

Bidrag till tillväxt i offentlig konsumtion

Procentenheter respektive procent

Källa: SCB.

Oväntat stark export

Nettoexporten har under senare år bidragit positivt till en annars formsvag svensk ekonomi. Tillväxtbidragen från export och import har dock varierat kraftigt. Vår prognos utgår från en balanserad utveckling i branscher med stort handelsberoende. Under 2025 väntas nettoexporten bidra med 0,6 procentenheter till svensk tillväxt och under 2026 med 0,4 procentenheter.

I skrivande stund, åtta månader efter Trumps "liberation day", tycks Sveriges nettoexport vara relativt robust, delvis tack vare en ökande tjänsteexport.

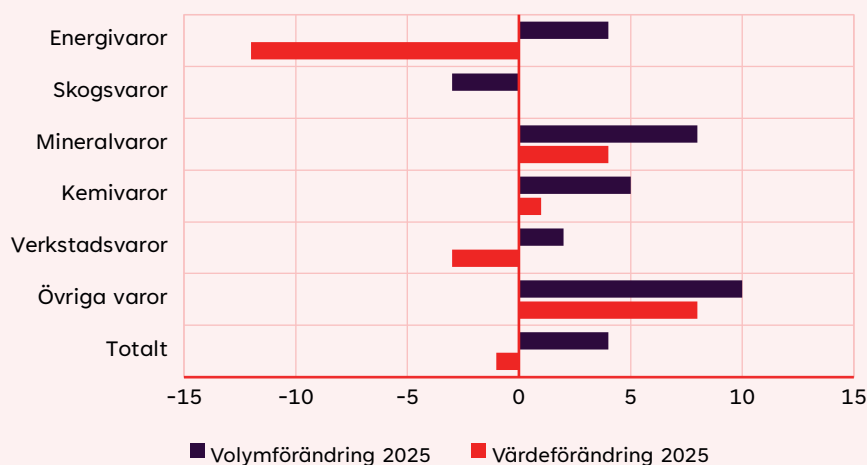
I nominella värden har den totala varuexporten under de tre första kvartalen 2025 minskat med 1 procent jämfört med samma period 2024, men ligger fortsatt på en betydligt högre nivå än innan pandemin. Mätt i volym är ökningen av varuexporten dock oväntat stor, vilket visas i diagram 18. En förklaring till den stora volymökningen är att det exportprisindex som används för att deflatera det nominella värdet har gått ner under 2025. Denna priseffekt förklarar också varför exporten väntas öka mycket i reala termer under prognosperioden.

För att illustrera utvecklingen av den svenska varuexporten till USA sedan tullarna infördes kan vi jämföra värdet av exporten i löpande svenska kronor mellan andra och tredje kvartalet 2024 respektive 2025.

Under denna period har den svenska varuexporten till USA minskat kraftigt. Svensk varuexport till USA var totalt sett 17 procent lägre under andra och tredje kvartalet 2025 än samma period året innan. Den största nedgången syns i kategorin fordon, vars värde i nominella priser nästan halverades under året.

Förändringar i den totala varuexporten under 2025

Procentuell förändring jämfört med 2024, i volym respektive löpande priser

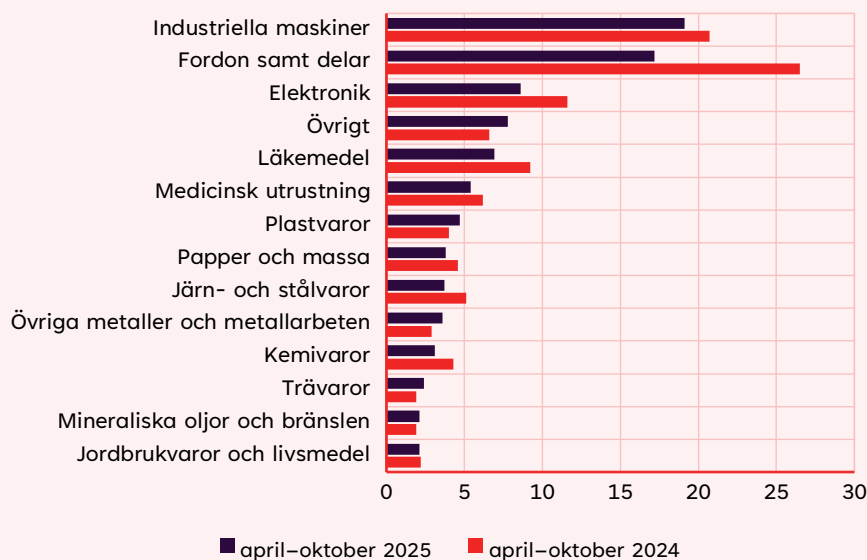

Anm. Förändringen baseras på totalt värde för kvartal 1–3 under 2024 respektive 2025.

Källa: SCB.

Varuexport till USA efter kategori

Miljarder kronor under perioden april till oktober, löpande priser

Anm. Respektive varugrupp representerar följande kapitel: Jordbruksvaror och livsmedel (HS 01–24), Fordon samt delar (HS 87), Industriella maskiner (HS 84), Elektronik (HS 85), Läkemedel (HS 30), Medicinsk utrustning (HS 90), Plastvaror (HS 39), Järn- och stålvaror (HS 72–73), Övriga metaller och metallarbeten (HS 26, 71, 74–76, 78–83), Papper och massa (HS 47–48), Mineraliska oljor och bränslen (HS 27), Kemivaror (HS 28–29, 38), samt Trävaror (HS 44). Övrigt omfattar samtliga andra HS-kapitel.

Källa: SCB och Kommerskollegium.

3. Arbetsmarknad

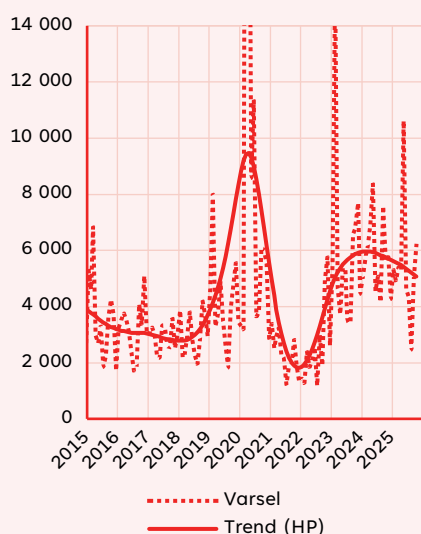
En halv miljon personer i Sverige står i dag utan arbete, vilket motsvarar en arbetslöshet på närmare nio procent. Det kan jämföras med EU-genomsnittet där arbetslösheten har legat runt sex procent sedan 2022. Sverige är nu ett av få länder där arbetslösheten har ökat. I dagsläget har vi den tredje högsta arbetslösheten i EU.

En del av arbetslösheten är strukturell, med långvariga problem som svag matchning och hög arbetslöshet bland utrikes födda. Men utvecklingen speglar också effekterna av en utdragen svensk lågkonjunktur. Efter en period med hög inflation och snabbt stigande räntor dämpades efterfrågan i flera delar av ekonomin. Trots att sysselsättningen hölls uppe relativt väl under inledningen av konjunkturavmattningen har antalet nya lediga platser anmälda till Arbetsförmedlingen minskat, vilket indikerar att efterfrågan på arbetskraft är svagare än tidigare år. Varslen har legat på en hög nivå sedan början av 2023 och ser fortsatt ut att vara fler än normalt.

DIAGRAM 20

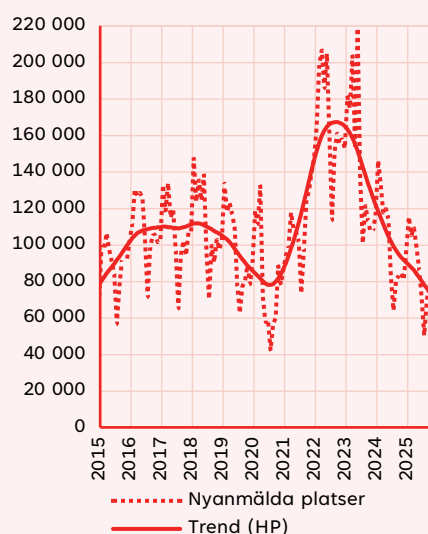
Varsel

Antal berörda per månad

Nyanmälda lediga jobb

Antal per månad

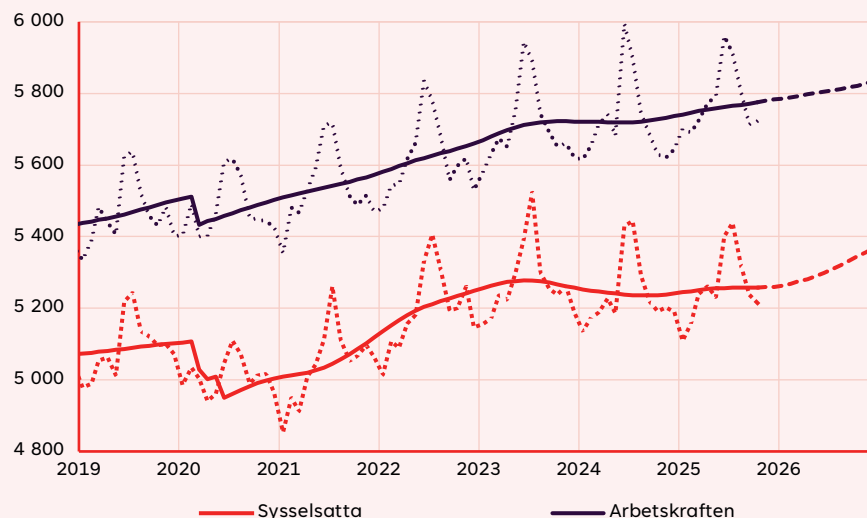

Källa: Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

Med en bred och betydande tillväxt nästa år förväntar vi oss en påtaglig uppgång i sysselsättningen, dock med en märkbar eftersläpning i förhållande till produktionsutvecklingen. Antalet sysselsatta bedöms öka med i genomsnitt 1,0 procent nästa år. En ökande sysselsättning stimulerar arbetsutbudet och arbetskraften förväntas öka med 0,8 procent 2026, vilket är en något större ökning än under 2025. Det innebär ett arbetskraftsdeltagande på 76,0 procent nästa år, jämfört med förväntade 75,6 procent i år.

Arbetskraft och sysselsättning

Tusental, 15–74 år, originalvärden och trend

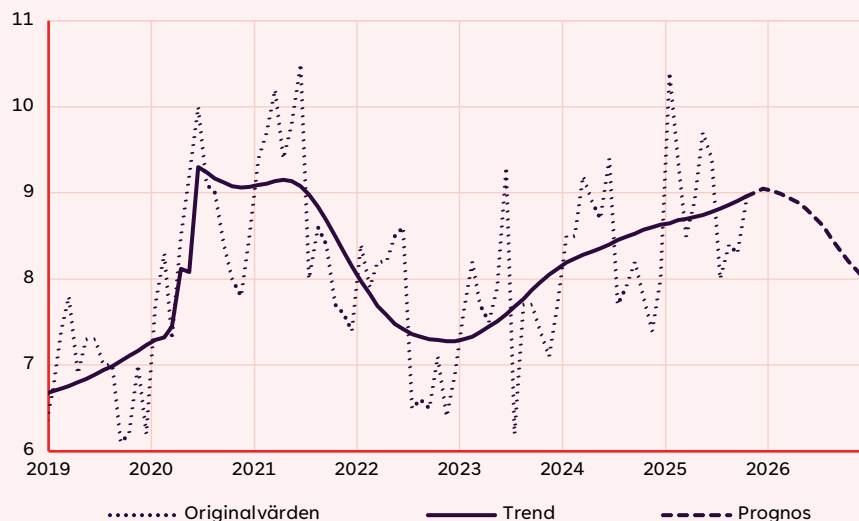

Källa: SCB (AKU) och egna beräkningar.

Tillsammans innebär detta att arbetslösheten väntas förbli hög under vintern, minska långsamt under våren, för att därefter tillta under sommaren och hösten 2026. I slutet av 2026 väntas arbetslösheten nå 8,0 procent. Vi väntar oss alltså en fortsatt hög arbetslöshet under prognosperioden, på i genomsnitt 8,8 procent 2025 och 8,6 procent 2026.

Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, 15–74 år, originalvärden och trend

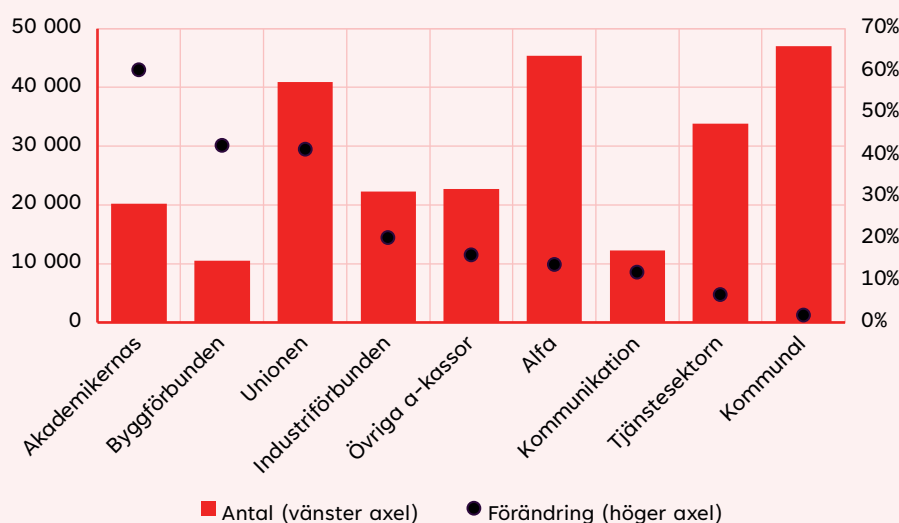
Källa: SCB (AKU) och egna beräkningar.

Byggsektorn, elinstallationssektorn och delar av industrin drabbades tidigt av den ekonomiska inbromsningen, i takt med att bostadsinvesteringarna föll och hushållens konsumtion minskade. Även trä- och skogsindustrin påverkades av stigande kostnader och svagare exportefterfrågan. Nu syns tecken på återhämtning i flera av de branscher där krisen slog till först. Under det senaste året har arbetslösheten minskat i Byggnads, Elektrikernas och GS-facketes a-kassor.

DIAGRAM 23

Arbetslöshet per a-kassa

Antal oktober 2025, förändring oktober 2022-oktober 2025 i procent

Källa: Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

Även inflödet av uppsagda arbetare till TSL, arbetarnas största omställningsorganisation i privat sektor, visar en positiv utveckling med något färre uppsagda jämfört med i fjol. Nedgången syns främst inom byggbranschen och handeln.

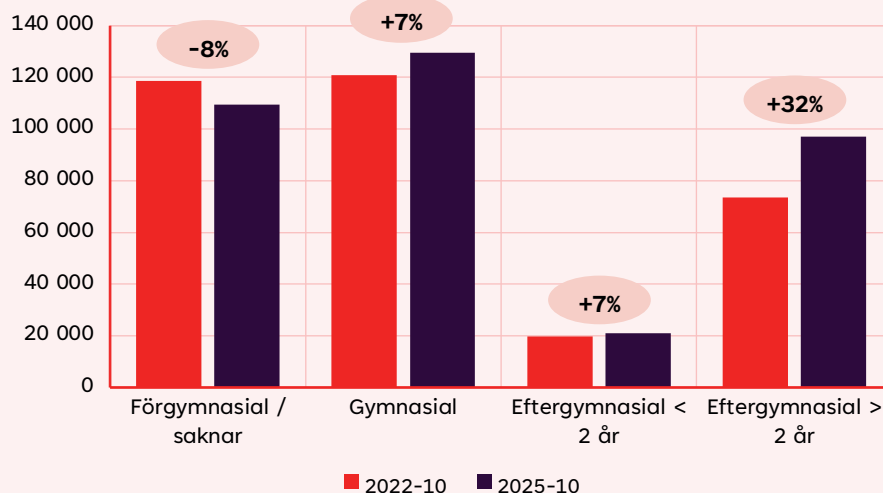
Arbetslöshet kan drabba alla

Arbetslösheten har denna gång slagit brett över arbetsmarknaden. Även bland högutbildade och tjänstemän syns nu en större andel arbetslösa än tidigare. Det är grupper som i tidigare lågkonjunkturer ofta har klarat sig bättre än andra.

Bland arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen har antalet med eftergymnasial utbildning ökat med över 30 procent de senaste tre åren. Endast till en del kan denna ökning förklaras av att en större andel av befolkningen i dag har eftergymnasial utbildning. I förhållande till utbildningsnivå är arbetslösheten fortfarande betydligt högre i grupper med förgymnasial utbildning, men den procentuella ökningen mellan 2022 och 2025 är störst inom gruppen med eftergymnasial utbildning. En del av denna utveckling skulle kunna bero på en pågående strukturomvandling.

Arbetslösa per utbildningsnivå

Antal och procentuell förändring, oktober 2022 och oktober 2025

Källa: Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

Bland akademiker har arbetslösheten ökat mest bland dem med utbildningsinriktning mot data, material och tillverkning samt konst och media under perioden juli 2023 till juli 2025⁴. Det har väckt frågor om ett möjligt samband med teknologiska förändringar som generativ AI, men än så länge är det för tidigt för att dra några säkra slutsatser.

Sammantaget innebär utvecklingen att arbetslösheten i denna lågkonjunktur fördelas jämnare över utbildningsgrupperna än vad som har varit fallet i tidigare nedgångar.

Otillräckliga resurser till aktiv arbetsmarknadspolitik

Att arbetslösheten ligger kvar på höga nivåer aktualiserar frågan om den aktiva arbetsmarknadspolitikens förmåga att möta behoven. Under det senaste decenniet har resurserna för aktiva insatser minskat. Två anslag är särskilt betydelsefulla: Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag (1:1), som finansierar personal, kontor och förmedlingsarbete, samt anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser (1:3), där exempelvis utbildningar, praktik och stöd till långtidsarbetslösa ingår. Både i absoluta tal och i relation till antalet arbetslösa har medlen för den aktiva arbetsmarknadspolitik minskat. En försämrad arbetsmarknadspolitik ökar riskerna för stigande långtidsarbetslöshet, inte minst i lågkonjunktur.

De begränsade resurserna till aktiv arbetsmarknadspolitik speglas i det låga antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Studier visar att yrkesinriktad

⁴ Saco (2025), Över 100 000 arbetslösa akademiker – en rapport om lågkonjunkturrens effekter

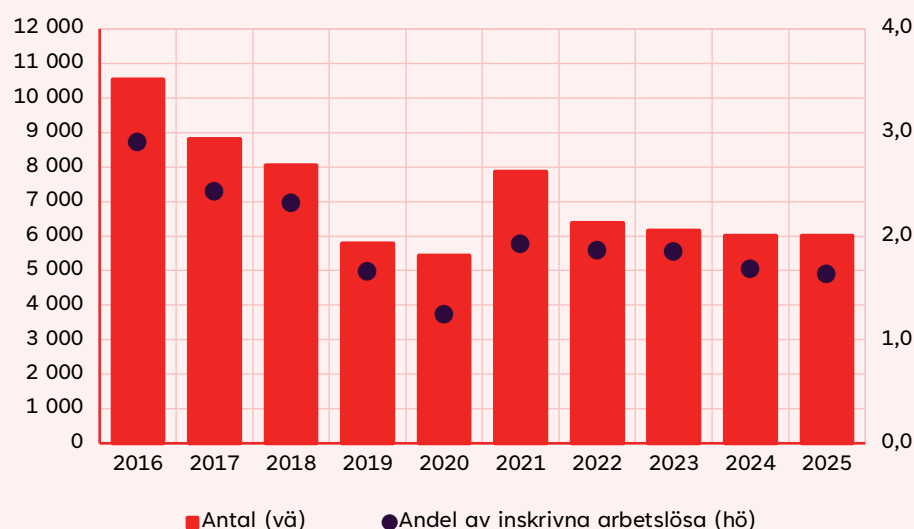
utbildning har goda effekter på arbetslösas möjligheter att få arbete, särskilt för dem som varit utan jobb under en längre tid.⁵

Under 2024 och 2025 deltog i genomsnitt omkring 6 000 personer per månad i en yrkesförberedande arbetsmarknadsutbildning, vilket är ungefär hälften så många som för tio år sedan och långt under nivåerna på 1990-talet. Detta trots att Arbetsförmedlingen sedan 2020 har haft i uppdrag att öka deltagandet.

DIAGRAM 25

Deltagare i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning

Genomsnittligt antal deltagare per år, andel av arbetslösa i procent

Källa: Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

Bakom de låga volymerna ligger både organisatoriska hinder och begränsade resurser. I sin plan för att öka deltagandet lyfter Arbetsförmedlingen särskilt bristande upphandlingskapacitet och svårigheter att identifiera rätt kandidater som centrala utmaningar. Myndigheten beskriver dessutom arbetsmarknadsutbildning som en resurskrävande insats och konstaterar att det kommer ta tid att bygga upp beslutskapaciteten igen.⁶ Samtidigt kvarstår ett grundläggande problem; trots omfattande arbetslöshet förbrukas inte de medel som redan är avsatta för att motverka den. Med bättre förutsättningar borde det vara möjligt att erbjuda betydligt fler arbetslösa en yrkesinriktad utbildning.

⁵ Se exempelvis Arbetsförmedlingen (2023), *Effekter av arbetsmarknadsutbildning – en fördjupad analys av deltagarnas etablering på arbetsmarknaden*.

⁶ Arbetsförmedlingen, *Plan för arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning*.

Arbetsförmedlingens utmaningar

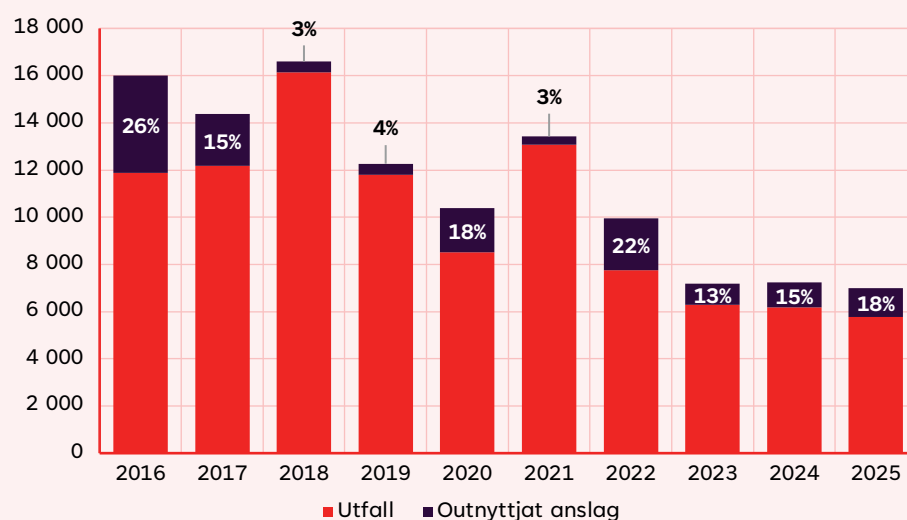
Det har snarare blivit regel än undantag att relativt stora delar av anslagen för arbetsmarknadspolitiska program inte nyttjas fullt ut. Detta innebär ett betydande samhällsekonomiskt tapp då insatser som skulle kunna stärka matchningen och få fler i arbete förblir oanvända.

Från det anslagsområde som finansierar utbildningar och andra aktiva insatser har i genomsnitt drygt 1,3 miljarder kronor per år lämnats outnyttjade under perioden 2016–2024. Det motsvarar totalt 11,5 miljarder kronor i outnyttjade medel. Mönstret ser ut att upprepas även i år. I slutet av oktober, när drygt 80 procent av året har passerat, hade endast 68 procent av anslaget använts. Även om anslagsförbrukningen kan öka mot slutet av året, är det mycket som talar för att resurser kommer att förbli outnyttjade även i år.

DIAGRAM 26

Outnyttjade medel för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Miljoner kronor i fasta priser, andel outnyttjade medel i procent

Anm. Anslag för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Den skuggade delen illustrerar de anslagsmedel som inte har utnyttjats. Uppgiften för 2025 är en preliminär beräkning där årets använda medel har kompletterats med ett antagande om att resursutnyttjandet i november och december följer samma genomsnittliga takt som under perioden 2016–2024.

Källa: ESV och egna beräkningar.

4. Löner

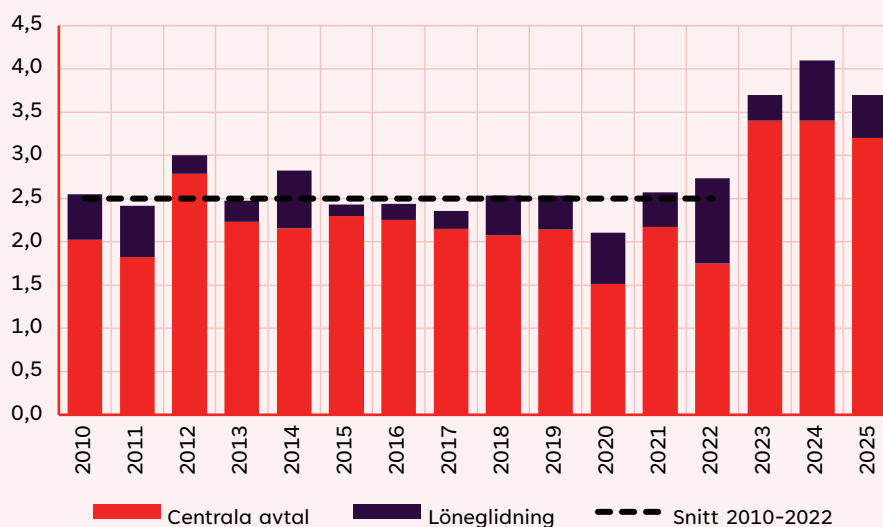
Under den föregående avtalsperioden (april 2023 – mars 2025) växlade löneökningstakten upp väsentligt. Denna högre löneökningstakt fortsätter även under innevarande avtalsperiod (april 2025 – mars 2027).

Under det andra och tredje kvartalet i år har de centralt avtalade löneökningarna preliminärt varit 3,2 procent, vilket är något lägre än märket på 3,4 procent. Det beror sannolikt på att parterna inom vissa avtalsområden har kommit överens om att en del av märket kan användas till annat än löneökningar. Det är förvisso inte ovanligt, men nu tycks avsättningarna vara något större än tidigare. Det handlar framför allt om avsättningar till arbetstidsförkortning, inte minst bland tjänstemän i privat sektor, och del- eller flexpension. Inklusiv löneglidning har dock lönerna preliminärt ökat med 3,7 procent under de tre första kvartalen 2025.

DIAGRAM 27

Löneutvecklingen i hela ekonomin

Centrala avtal och löneglidning, 2010–2025 (kv 1–3), procent

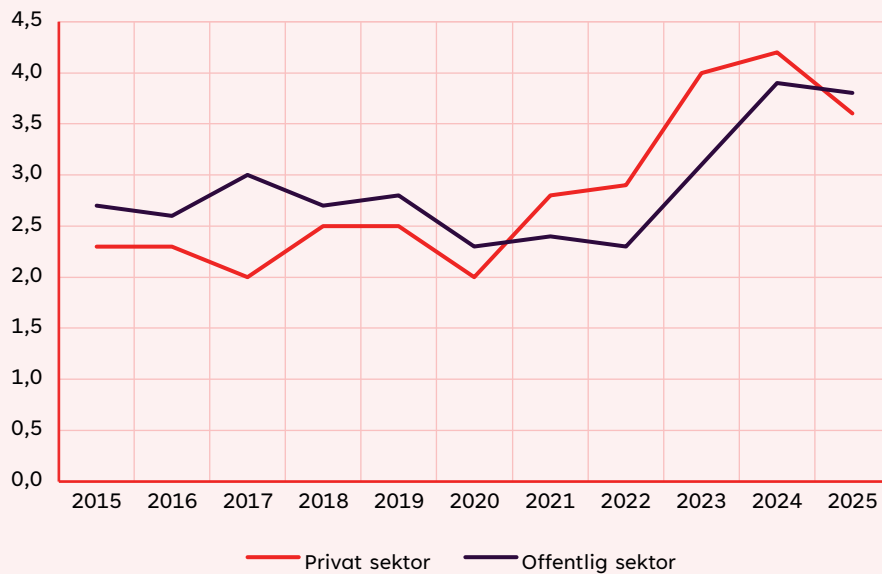

Källa: Medlingsinstitutet (konjunkturlönestatistiken) och egna beräkningar.

Under de senaste åren har lönerna i privat sektor ökat snabbare än i offentlig sektor. Men i år tycks förhållandet bli det omvända med marginellt högre löneökningar i offentlig sektor. Sett över en längre tidsperiod, sedan millennieskiftet, har lönerna ökat något snabbare i offentlig sektor än i privat sektor.

Löneökningar i privat och offentlig sektor

2015–2025 (kv 1–3), procent

Källa: Medlingsinstitutet (konjunkturlönestatistiken).

Löneprognos

Från och med det andra kvartalet 2025 gäller det nya märket på 3,4 procent. Men eftersom avsättningarna till bland annat arbetstidsförkortning, inte minst på tjänstemannasidan, ryms inom märket kan de centrala löneökningarna bli något lägre än så. Vi har därför reviderat ner vår prognos marginellt jämfört med i våras. Utöver de centralt avtalade löneökningarna tillkommer löneglidning och de totala löneökningarna beräknas bli 3,7 procent för helåret 2025. Från och med det andra kvartalet 2026 är märket lägre, 3,0 procent, vilket dämpar löneökningstakten något jämfört med i år.

TABELL 4

Löneprognos enligt konjunkturlönestatistiken

Årlig procentuell förändring

	2024	2025p	2026p
Hela ekonomin	4,1	3,7	3,5
Näringslivet	4,2	3,7	3,5
Offentlig sektor	3,9	3,8	3,5

Källa: Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Rekordår för reallönerna att vänta

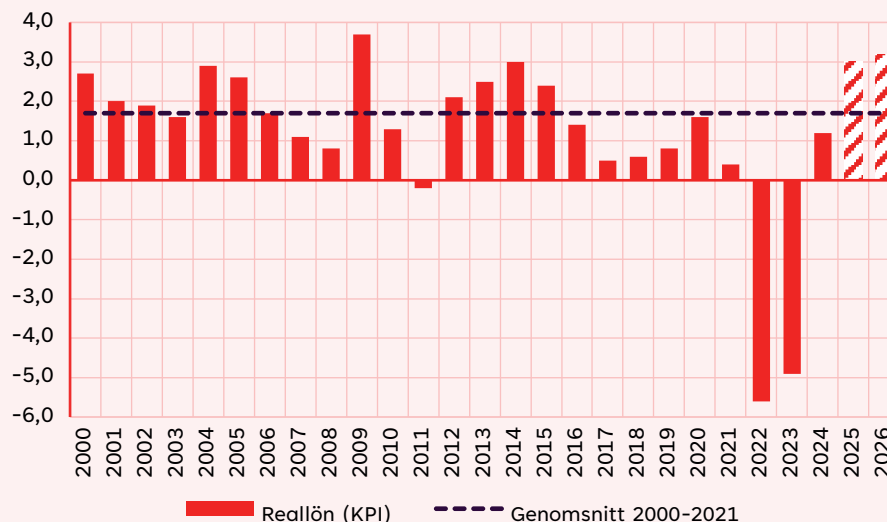
Efter det kraftiga reallönefallet under 2022 och 2023 ökade reallönerna enligt KPI med 1,2 procent i fjol. Under de tre första kvartalen 2025 har reallönerna ökat med 3,0 procent.

Enligt vår prognos för de nominella löneökningarna samt KPI-inflationen kommer reallönerna att ha ökat med 3,0 procent i år. Nästa år ökar de nominella lönerna något långsammare än under 2025, men samtidigt blir inflationen lägre. Sammantaget ökar reallönerna därför med hela 3,2 procent nästa år. Detta betyder att 2025 och 2026 blir rekordår för reallöneutvecklingen. Under hela 2000-talet är det bara två år som sett motsvarande ökningstakt.

DIAGRAM 29

Reallöneutvecklingen (KPI)

Procentuell förändring jämfört med föregående år, prognos 2025–2026

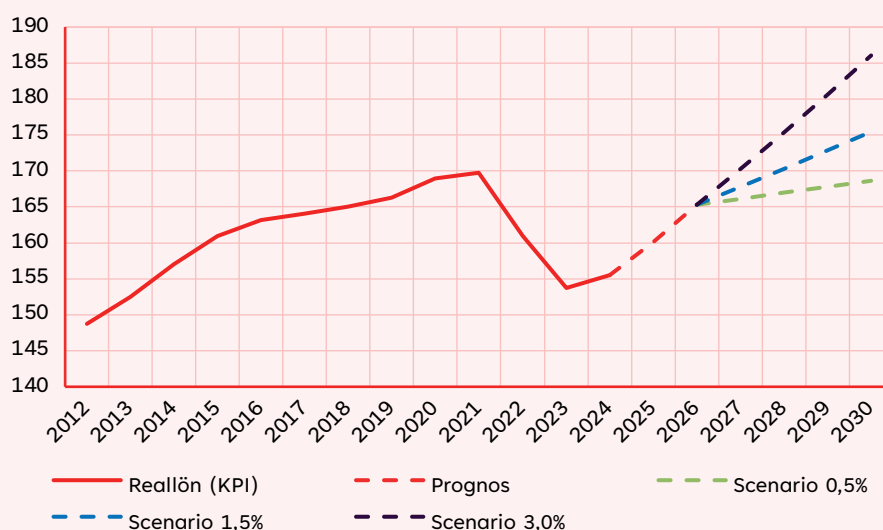

Källa: Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

I diagram 30 visas reallöneutvecklingen från 2012 fram till och med 2024 samt vår prognos för 2025 och 2026. Därefter har vi beräknat tre olika scenarier med olika tillväxttakt från och med 2027. Det första scenariot har en låg tillväxttakt på 0,5 procent per år, vilket ungefär motsvarar tillväxttakten mellan 2017 och 2019. Då dröjer det till år 2032 innan reallönerna är tillbaka på 2021 års nivå. Det andra scenariot har en tillväxttakt på 1,5 procent per år, vilket motsvarar genomsnittet mellan 2012 och 2021. Då är reallönerna tillbaka på 2021 års nivå 2028. Det tredje scenariot har en högre tillväxttakt på 3,0 procent per år, alltså en fortsättning på ungefär samma tillväxttakt som vår prognos för 2025 och 2026. Det skulle innebära att vi når tillbaka till 2021 års nivå 2027. Trots relativt höga reallöneökningar kan det alltså ta åtminstone 4 till 5 år, från 2023 års bottennivå, innan hela reallönetappet under 2022 och 2023 är återtaget.

Reallöneutvecklingen (KPI)

Index 1995 = 100, prognos för 2025–2026 samt tre scenarier med olika tillväxttakt från 2027

Källa: Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Vinstandelen fortsatt hög

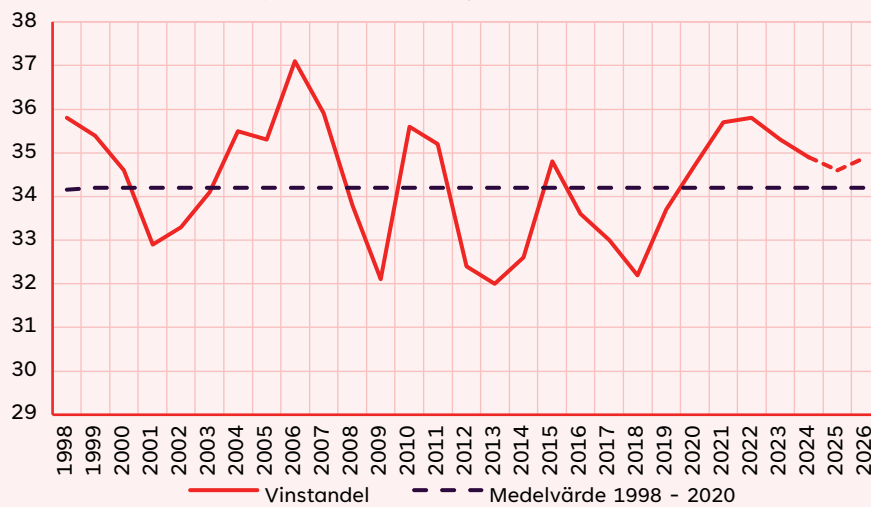
Vinstandelen, alltså den del av förädlingsvärdet som går till kapitalägarna, har sedan 2021 varit högre än sitt historiska genomsnitt. Det är en ovanligt lång period med hög vinstandel. Förvisso har vinstandelen fallit tillbaka något de senaste åren, delvis på grund av högre löneökningar än tidigare, men vanligen faller den tillbaka snabbare mot sitt historiska genomsnitt. Industrins vinstandel är fortsatt hög jämfört med såväl sitt historiska genomsnitt som genomsnittet för hela näringslivet.

SCB genomförde 2024 en större revidering av flera faktorer som påverkar vinstandelen långt tillbaka i tiden. Följden blev dels att vinstandelen sänktes, dels att den de senaste åren nu överstiger det nya historiska genomsnittet med mindre marginal än vad den gjorde före revideringarna.

Konjunkturinstitutets prognos tyder på att den något förhöjda vinstandelen kvarstår under 2025 och 2026.

Vinstandelen i näringslivet

Justerad bruttovinstandel exkl. små- och fritidshus, andel av förädlingsvärdet
1998 – 2024 samt Konjunkturinstitutets prognos för 2025 och 2026

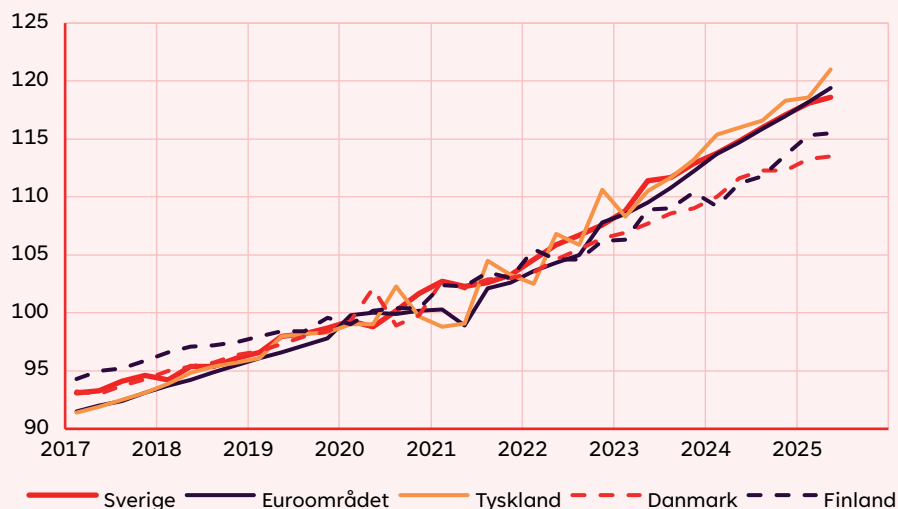
Källa: Konjunkturinstitutet (september 2025).

Löneutvecklingen i omvärlden

Sedan 2017 har svenska löner utvecklats ungefär i takt med omvärlden. Den svenska uppväxlingen av löneökningstakten sedan 2023 har alltså sin motsvarighet i andra länder. Den genomsnittliga löneökningstakten i Euroområdet har till och med varit något högre än i Sverige sedan 2022. Samtidigt har de tyska och svenska lönerna utvecklats i ungefär samma takt. Däremot har lönerna i Danmark och Finland ökat något svagare än i övriga länder under de senaste åren, vilket framgår av diagram 32 nedan.

Löneutvecklingen i Sverige och utvalda länder

Näringslivet, index 2020 = 100, 2017 kv1–2025 kv2

Källa: Eurostat (wages and salaries)

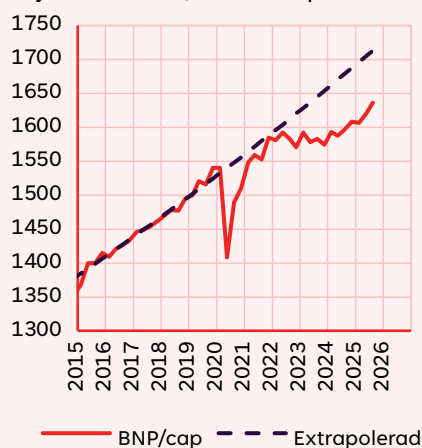
5. Ekonomisk politik

Den svenska tillväxten har sedan år 2022 varit mycket låg – eller till och med negativ om man justerar för befolkningsutvecklingen. Det låga resursutnyttjandet i ekonomin syns både i en låg inflationstakt men framför allt i att arbetslösheten kontinuerligt har stigit under de tre senaste åren.

DIAGRAM 33

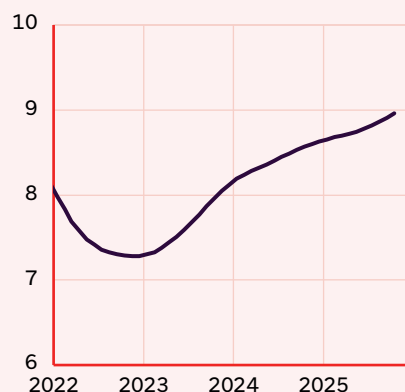
BNP per kvartal

Miljarder kronor, 2024 års priser

Arbetslöshet, 15–74 år

Procent av arbetskraften

Källa: SCB och egna beräkningar.

I det här ekonomiska läget råder det inget tvivel om att en expansiv ekonomisk politik för att stimulera jobb och tillväxt är motiverad. Samtidigt har återhämtningen redan börjat, vilket gör att den kraftiga stimulans som ska genomföras under 2026 riskerar att komma allt för sent, samtidigt som effektiviteten i åtgärderna bedöms bli låg.

167 miljarder

Så stort blir det offentliga underskottet 2026 enligt regeringens prognos.

Penningpolitiken har gjort sitt

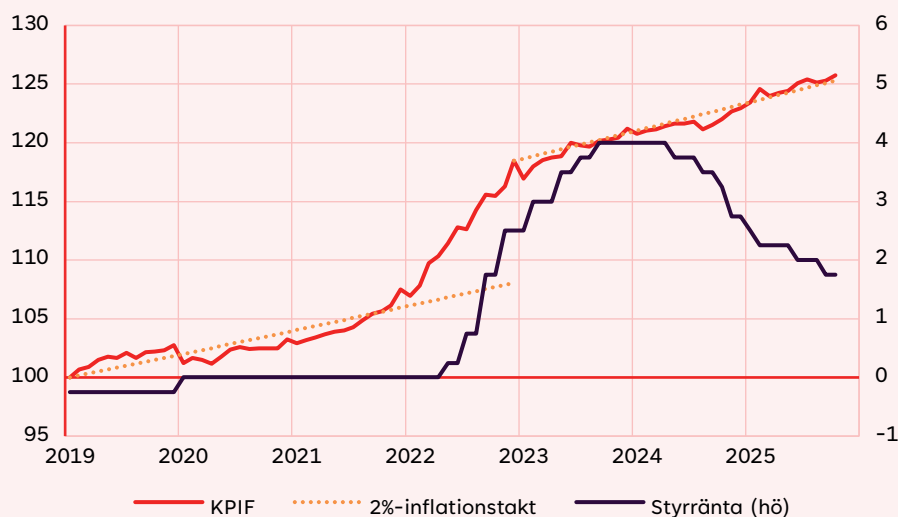
När priserna steg under hösten 2021 och 2022 höjde Riksbanken den svenska styrräntan. Syftet var att minska inflationen genom att sänka efterfrågetrycket i den svenska ekonomin, vilket räntehöjningar bidrar till genom att pressa upp hushållens kostnader. Därmed höjs också arbetslösheten. LO-ekonomerna har länge varit kritiska mot den förda penningpolitiken, bland annat eftersom prisökningarna inte hade sin grund i ett alltför högt tryck i den svenska ekonomin utan till störst del var resultatet av en rad internationella kriser, främst pandemin och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Dessutom är den svenska ekonomin långt mer räntekänslig än andra europeiska länder, samtidigt som risken för en pris-lönespiral är lägre än i andra länder tack vare den koordinerade lönebildningen. Trots att prisökningarna hade upphört vid årsskiftet 2022–2023 fortsatte Riksbanken att höja styrräntan och låg därefter kvar med åtstramande räntor långt längre än vad prisutvecklingen motiverade.

Under 2025 har räntepolitiken normaliserats och har nu släppt sitt strypgrepp om svensk ekonomi. I dag är styrräntan 1,75 procent vilket Riksbanken betraktar som stimulerande. Efter nära nog ett decennium av nollränta får dagens nivå sannolikt betraktas som neutral.

DIAGRAM 34

Prisnivå (KPIF) och styrränta

Index 100 = prisnivå januari 2019, styrränta i procent

Källa: SCB och egna beräkningar.

Det svaga konjunkturläget motiverar ytterligare räntesänkningar, men den nuvarande räntenivån tillsammans med de negativa konsekvenserna av en alltför låg ränta manar samtidigt till viss försiktighet. Ytterligare räntesänkningar hade kunnat bidra positivt till den ekonomiska utvecklingen utan att leda till en osund utveckling i tillgångsvärden och kredittillväxt. Men de realekonomiska konsekvenserna av den typen av finjusteringar ska samtidigt inte överdrivas. Samtidigt har återhämtningen inletts och Riksbanken kan därför avvakta med en ytterligare penningpolitisk expansion.

Styrränta och inflationsmål under inflationschocken

Inflationsmål har länge betraktats som ett viktigt verktyg för att skapa trovärdighet, stabila förväntningar och förutsägbar penningpolitik. Erfarenheterna från den globala inflationschocken år 2022 visar dock att effekten av att ha ett uttalat inflationsmål är begränsad vid utbudsstörningar. Enligt en nyligen publicerad IMF-rapport hade länder med formella inflationsmål inte lägre inflation än länder utan inflationsmål, och inflationsförväntningarna var lika stabila i båda grupperna. Länder med inflationsmål höjde sina styrräntor mer än övriga, men utan att uppnå bättre resultat i inflationsutvecklingen. Rapporten visar att penningpolitiken har begränsad påverkan på inflation som drivs av externa faktorer som krig och energiprischocker.

Framöver behöver Riksbanken tydligare beakta den realekonomiska utvecklingen och ta hänsyn till räntevapnets begränsningar när inflationen beror på utbudsstörningar.

Källa: Navigating the 2022 Inflation Surge: A Comparative Analysis of IT and Non-IT Central Banks, Imam & Poghosyan (2025).

Finanspolitik som eldar för kråkorna

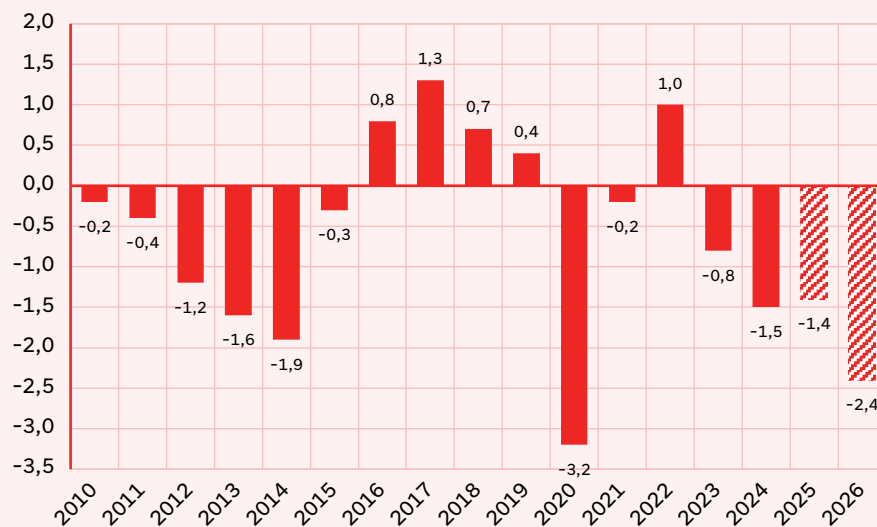
Under inledningen av mandatperioden var den finanspolitiska hållningen relativt stram, trots att den inhemska tillväxten vid tiden var mycket låg samtidigt som arbetslösheten steg. Gradvis har regeringen blivit allt mer expansiv och i budgetpropositionen för 2026 är reformutrymmet liksom anslagen utanför ram historiskt omfattande. Budgetunderskottet för 2026 väntas – med undantag för pandemiåret 2020 – bli det största sedan 1990-talskrisen.

Givet det konjunkturella läget kan ett större underskott vara motiverat. Men ett svagt konjunkturläge kan inte tas som intäkt för att genomföra vilka ofinansierade reformer som helst. Om man motiverar den finanspolitiska expansionen med det svaga konjunkturläget måste också de åtgärder som finansieras ha verklig stabiliseringspolitisk effekt. Så är inte fallet för en stor del av den förda finanspolitiken.

Utsikterna för 2026 är därtill jämförelsevis goda. Tillväxten har redan börjat återhämta sig och många av de prisdämpande åtgärderna som regeringen vidtar under nästa år borde ha genomförts när inflationen faktiskt var hög, inte nu när den redan ligger långt under 2 procent.

Den offentliga sektorns finansiella sparande

Andel av BNP i procent

Källa: Regeringen.

Regeringens finanspolitiska inriktning

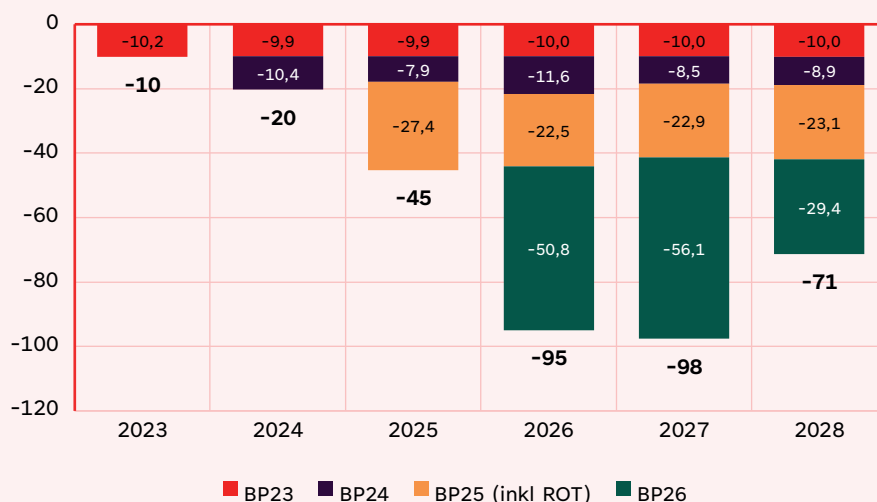
Under mandatperioden har de största anslagsförändringarna varit de höjda anslagen till försvaret (till stor del drivet av det militära biståndet till Ukraina) och rättsväsendet (framför allt till Polismyndigheten och Kriminalvården).

Dessa långsiktiga utgiftsökningar bleknar jämfört med de stora skattesänkningar regeringen genomför i statsbudgetarna för 2025 och 2026. De samlade skattereformer som genomförts under mandatperioden sänker skatteintäkterna med nära 100 miljarder kronor per år för 2026 och 2027.

Skattereformerna under mandatperioden visar en tydlig finanspolitisk profil: fokus har legat på omfattande skattesänkningar snarare än på långsiktigt hållbar finanspolitik. Trots ett försämrat offentligfinansiellt läge och att återhämtningen efter tre år av nolltillväxt äntligen har kommit igång släpper nu regeringen helt på återhållsamheten.

Offentligfinansiell effekt av skattereformer per budgetproposition

Miljarder kronor per år

Anm. Det temporära ROT-avdraget 2025 behandlades i en separat proposition under innevarande budgetår.

Källa: Budgetpropositionerna 2023–2026s reformtabeller, egen sammanställning (se tabell 5).

TABELL 5

Skattereformer under mandatperioden

Miljarder kronor, effekt på offentlig sektors finansiella sparande, enligt beräkningskonventionerna

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Budgetpropositionen för 2023						
Slopad skattenedsättning datorhallar	0,14	0,28	0,28	0,28	0,28	0,28
Sänkt skatt, bensin och diesel	-6,73	-6,86	-6,86	-6,86	-6,86	-6,86
Förstärkt Jobbskatteavdrag för äldre	-0,77	-0,77	-0,77	-0,77	-0,77	-0,77
Ett förstärkt reseavdrag	-1,81	-1,81	-1,81	-1,81	-1,81	-1,81
Förstärkt FoU-avdrag	-0,10	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Avskaffad avfallsförbränningsskatt	-0,41	-0,45	-0,47	-0,50	-0,53	-0,56
Slopad koldioxidskatt för kraftvärmeverk	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	-0,38					
Budgetpropositionen för 2024						
Ta bort nedsättningen av arbetsgivaravgifter för 15–18 år		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Justerade skatter på spel och tobak		0,26	0,51	0,52	0,52	0,52
Pausad uppräknig av skiktgräns för statlig skatt ¹		12,31	12,31	12,31	12,31	12,31
Sänkt skatt på bensin och diesel (exkl. jordbruk)		-5,64	-7,77	-8,05	-8,33	-8,61
Kompensation för utebliven skattesänkning samt senare-läggning av höjd åldersgräns för förhöjt grundavdrag		-3,20	0,00	-3,40	0,00	0,00
Förlängd skattenedsättning samt sänkt skatt på diesel för jord- och skogsbruk		-0,84				
Jobbskatteavdrag		-11,04	-11,04	-11,04	-11,04	-11,04
Sänkt skatt för pensionärer		-2,18	-2,18	-2,18	-2,18	-2,18
Indexering av jobbskatteavdraget för äldre			-0,09	-0,13	-0,17	-0,21
Tillfälligt höjt tak för rotavdrag		-0,96				
Ta bort skatten på plastbärkassar		-0,11	-0,65	-0,65	-0,65	-0,65

Budgetpropositionen för 2025					
Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet	4,34	8,68	8,68	8,68	
Avskaffad skattered. för mikroproduktion av förnybar el		0,68	0,68	0,68	
Höjd fastighetsskatt för vindkraft		0,17	0,17	0,17	
Ingen nedsatt elskatt för CCS		0,25	0,25	0,25	
Höjd beloppsgräns för reseavdrag		0,57	0,57	0,57	
Förstärkt jobbskatteavdrag & sänkt skatt för pensionärer	-13,50	-13,50	-13,50	-13,50	
Sänkt skatt på bensin och diesel	-3,17	-5,49	-5,65	-5,81	
Slopas avtrappning av jobbskatteavdraget och grundavdraget för pensionärer	-4,71	-4,71	-4,71	-4,71	
Utvidgat växastöd & sänkt ersättningsnivå för expertskatt	-0,15	-0,33	-0,46	-0,59	
Skattefri grundnivå på sparande i ISK & kapitalförsäkring	-4,40	-7,00	-7,00	-7,00	
Avskaffad flygskatt	-0,87	-1,82	-1,88	-1,82	
Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	-0,61				
Separat proposition våren 2025					
Höjt ROT-avdrag	-4,35				
Budgetpropositionen för 2026					
Ytterligare höjd beloppsgräns för reseavdrag		0,62	0,62	0,62	
Sänkt skatt på arbete och pension	-21,40	-21,40	-21,40	-21,40	
Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel	-15,94	-21,25	0,00		
Sänkt elskatt	-6,52	-6,60	-6,68		
Slopas fordonsskatt för vissa släpvagnar inkl. husvagnar	-0,19	-0,22	-0,22		
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga	-6,05	-5,59	0,00		
Enklare & bättre skatteregler för delägare i fåmansbolag	-1,01	-1,00	-0,98		
Sänkt mervärdesskatt för tillträde till danstillställningar	-0,22	-0,44	-0,44		
Skattefrihet för laddel och avdrag för drivmedel	-0,13	-0,26	-0,26		
TOTALT	-10,2	-20,3	-45,3	-94,9	-97,5
				-71,3	

1 Notera att den pausade uppräknigen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt här liksom i budgetpropositionen för 2024 är inkluderad som en skattehöjning på 12 miljarder. Detta är delvis missvisande. På grund av den höga inflationen 2023 hade en ordinarie indexering av skiktgränsen med inflationen + 2 p.e. lett till en höjning av skiktgränsen som var långt större än inkomstutvecklingen, vilket hade inneburit en kraftig skattesänkning för alla som betalar statlig inkomstskatt. Den pausade uppräknigen innebar visserligen en viss skattehöjning då skiktgränsen stod still samtidigt som inkomsterna steg, men framför allt att regeringen undvek en kraftig skattesänkning som hade varit effekten av den överindexering som regelverket föreskrev. En mer rättvisande bild av skattehöjningen i förhållande till en normal utveckling hade därför varit att beskriva den som en höjning på 4-5 miljarder i stället för 12 miljarder.

Anm. Regeringens reformtabeller är treåriga. Skatteförslagets effekter bortom budgetperioden är därför egna extrapoleringar av de sista budgetåren och markerade i kursiv stil. Notera att beräkningskonventionernas statiska regler blir allt mer missvisande för längre perioder (till exempel ett jobbskatteavdrag redovisas till en fast kostnad trots att det egentligen blir dyrare och dyrare för varje år beroende på såväl prisbasbeloppets som lönesummans utveckling. Denna felkälla växer när prognosperioden förlängs och är därmed en större brist än vanligt i ovanstående tabell).

Källa: Reformtabellerna i Budgetpropositionen 2023–2026, vårandringsbudgeten för 2025 samt egna beräkningar.

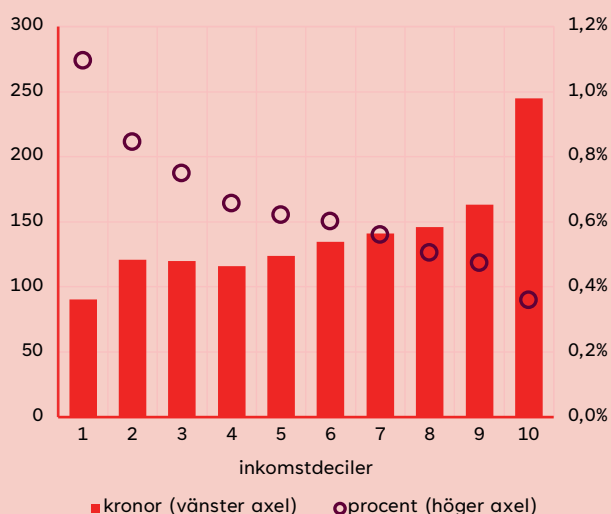
Sänkt livsmedelsmoms – bristande träffsäkerhet och dålig tajming

För att stötta hushållen efter den tidigare höga inflationen samt stödja återhämtningen kommer regeringen tillfälligt att sänka momsen på livsmedel till 6 procent, mellan den 1 april 2026 och den 31 december 2027.

Hushåll med relativt sett stora livsmedelskostnader, såsom barnfamiljer och hushåll i nedre delen av inkomstfördelningen, har påverkats särskilt hårt av kostnadskrisen. Till skillnad från många andra kostnader som sköt i höjden under perioden, så som el och räntor, har livsmedelspriserna inte sjunkit tillbaka efter inflationstoppen. LO-ekonomernas syn är dock att mer träffsäkra åtgärder än sänkt livsmedelsmoms hade varit att föredra för att stärka ekonomin för särskilt drabbade hushåll. Därtill är det en åtgärd som hade varit lämpligare tidigare, när inflationen var hög och återhämtningen inte hade kommit igång.

DIAGRAM 37

Genomsnittlig köpkraftsförstärkning av nedsatt moms på livsmedel per inkomstdecil
Kronor per månad, procent av ekonomisk standard

Anm. Grundår i modellen 2023, framskrivet till modellår 2026.

Källa: SCB (HUT/FASIT).

Regeringens sänkning av matmomsen gynnar procentuellt sett låginkomsttagare mest, men i kronor gynnas höginkomsttagare mer. Merparten av skattesänkningen tillfaller hushåll i den övre delen av inkomstfördelningen. Åtgärden kostar staten runt 16 miljarder kronor 2026 och drygt 21 miljarder kronor 2027. Vid fullt genomslag på livsmedelspriserna kommer cirka 5,3 miljarder kronor gå till hushåll i de nedersta fem inkomstdecilerna år 2026.

Det finns därtill en risk att momssänkningen inte kommer få fullt genomslag på livsmedelspriserna. Konkurrenssituationen är bristfällig i den svenska dagligvaruhandeln. Konkurrensverket (rapport 2024:3) har konstaterat att dagligvarukedjorna under inflationskrisen använde oligopolistiska prisstrategier för att öka sina vinstmarginaler. Momssänkningen innebär ett nytt tillfälle att öka marginalerna på konsumenternas bekostnad. Den långa perioden mellan avisering och ikraftträdande av momssänkningen är särskilt bekymmersam i detta avseende eftersom det ger utrymme att höja priserna på förhand. Risken är att den tillfälliga sänkningen av momsen leder till permanent högre priser på livsmedel.

Den tillfälliga momssänkningen kommer även påverka inflationen mer direkt. Vid införandet sänks inflationen och vid slopandet höjs den. Då inflationen under våren 2026 väntas vara låg bidrar momssänkningen till att en låg inflation blir ännu lägre. När reformen avvecklas vid årsskiftet 2027–2028 väntas däremot inflationen utan skatteförändringen ligga över 2 procent. Åtgärden kommer därmed att bidra till att ta inflationen längre från inflationsmålet, såväl vid införande som vid avveckling. I detta avseende – men även i konjunkturhänseende – hade åtgärden varit lämpligare om den skett under inflationsåren 2022–2023.

Förslag för jobb och tillväxt

Efter flera år av ekonomiska utmaningar – med en arbetslöshet som biter sig fast och en återhämtning som fortfarande är osäker – fokuserar regeringen alltså i hög grad på omfattande skattesänkningar i stället för åtgärder som verkligen kan stimulera jobb och tillväxt.

Konjunkturinstitutets egna analyser visar att offentlig konsumtion och investeringar är de mest effektiva sätten att stimulera ekonomin, medan skattesänkningar ger betydligt svagare effekt.⁷ Även om ekonomiska samband är osäkra och bör tolkas med försiktighet är det tydligt att en annan politik hade varit mer ändamålsenlig för att ta Sverige ur lågkonjunkturen och minska arbetslösheten.

För att påskynda återhämtningen föreslår LO-ekonomerna följande:

- Utbilda fler till jobb
- Höj och indexera a-kassan
- Höj barnbidraget
- Återställ kostnadskrisens nedskärningar i välfärden
- Öka Sveriges investeringstakt

Nedan följer en genomgång av respektive förslag.

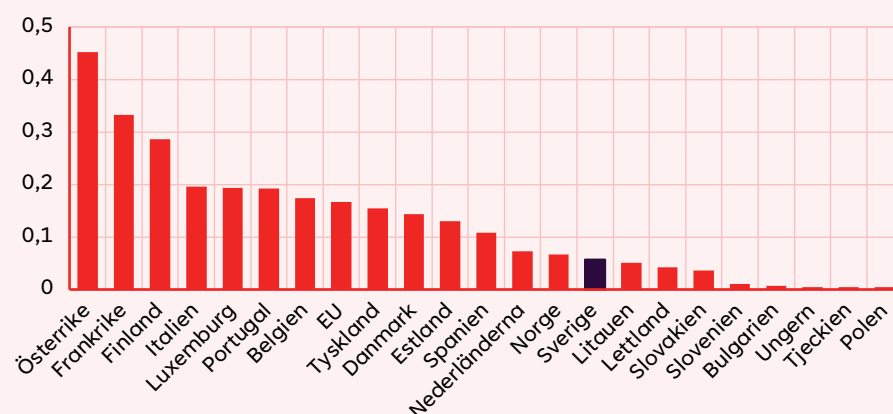
Utbilda fler till jobb

Sverige lägger i dag förhållandevis lite resurser på arbetsmarknadsutbildning, både jämfört med historiska nivåer och med andra jämförbara länder som andel av BNP. Även jämfört med andra länder som lägger liten del av BNP på arbetsmarknadsutbildning har Sverige en förhållandevis hög arbetslöshet.

DIAGRAM 38

Arbetsmarknadsutbildning

Andel av BNP, Procent

Källa: OECD (2023) och egna beräkningar.

⁷ Finanspolitiska multiplikatorer i SELMA, Konjunkturinstitutet 2025.

Med bättre förutsättningar borde det vara möjligt att erbjuda betydligt fler arbetslösa en yrkesinriktad utbildning. LO-ekonomerna bedömer att det i genomsnitt över året skulle behöva finnas omkring 30 000 platser yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. För att det ska bli möjligt krävs större resurser så att Arbetsförmedlingen kan genomföra, planera och upprätthålla volymerna i de insatser som fungerar.

Höj och indexera taket i a-kassan

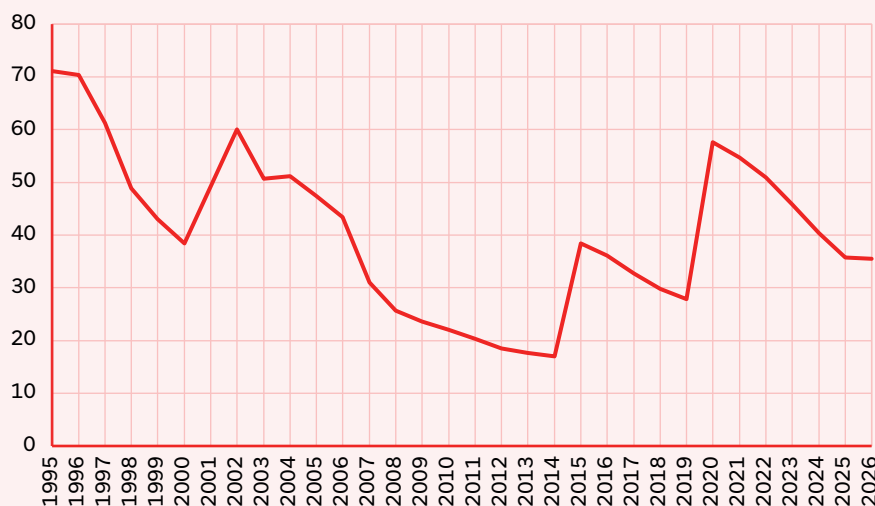
Försämringarna av a-kassan och aktivitetsstödet har gjort att cirka 100 000 arbetslösa har fått sänkt ersättning under hösten 2025. Ersättningsnivåerna måste återställas. I nuvarande regelverk sker också gradvisa försämringar av a-kassan när taket halkar efter löneutvecklingen till dess att en regering aktivt höjer taket såsom 2015 och 2020. Detta leder till en orimlig ryckighet i systemet där en löntagare som förlorar jobbet ett visst år kan vara mycket sämre försäkrad än sin motsvarighet året efter.

Efter höjningen 2020 låg nästan 60 procent av alla löntagare under taket, men sedan dess har andelen sjunkit snabbt. I dag är det bara 35 procent. För att nå LOs krav på att minst 70 procent ska omfattas krävs att taket både höjs och indexeras mot den inkomstutveckling som ska försäkras.⁸

DIAGRAM 39

Andel löntagare med löneinkomst under taket i a-kassan

Procent, andel med löneinkomst under taket i a-kassan dag 1–100

Anm. För 2025 redovisas de regler som gällde huvuddelen av 2025. De regler som infördes hösten 2025 slår alltså igenom först 2026 i ovanstående beräkning.

Källa: SCB och egna beräkningar.

En stark a-kassa underlättar omställningen och minskar risken att arbetslösa tvingas ta första bästa jobb, vilket förbättrar både produktiviteten och matchningen. Dessutom fungerar den som automatisk stabilisator i ekonomin. När arbetslösa kan upprätthålla sin konsumtion dämpas lågkonjunktorens negativa effekter.

⁸ Läs mer i "Så fungerar den nya a-kassan" LO (2025)

Höj barnbidraget

Att höja barnbidragen är en effektiv åtgärd för konjunkturen. Barnfamiljer har en högre konsumtionsbenägenhet än många andra grupper, vilket gör att omfördelning till dessa hushåll stimulerar tillväxt på kort sikt. Barnbidraget är dessutom administrativt enkelt och saknar inlåsnings effekter eftersom det inte är inkomstprövat. Det finansieras efter bärkraft men betalas ut lika till alla, vilket bidrar till att utjämna inkomstskillnader i samhället. Barnfamiljerna har drabbats särskilt av de stigande matpriserna och ett höjt barnbidrag vore en mer träffsäker åtgärd än sänkt matmoms.

Det finns också starka strukturella argument för att höja barnbidragen. Under de senaste decennierna har stödet till barnfamiljer tappat i betydelse. För en familj med två lönearbetande föräldrar var barnbidraget ett betydligt viktigare tillskott för 20 år sedan än vad det är i dag. Sedan den senaste höjningen 2018 har merkostnaderna för att ha barn ökat med cirka 40 procent enligt Konsumentverket.⁹ För att bibehålla samma relativa nivå som 2018 skulle bidraget behöva höjas med 40 procent, eller cirka 500 kronor per månad.

Denna utveckling innebär att det i dag innebär en större försämring av den ekonomiska standarden att skaffa barn än för fem, tio eller tjugo år sedan. För knappt 15 miljarder kronor kan barn- och studiebidraget höjas med 500 kronor i månaden per barn.

Återställ kostnadskrisens nedskärningar i välfärden

Kostnadskrisen ledde till betydande neddragningar i kommuner och regioner. Enligt LO-ekonomernas beräkningar blev den kommunala konsumtionen drygt 10 miljarder kronor lägre 2024 än vad som hade krävts för att bibehålla samma reala resursnivå per brukare i välfärden som 2023. Tack vare tillväxten väntas kommunernas skatteunderlag växa snabbare de närmaste åren. Det gör att kommuner och regioner sannolikt kan behålla dagens resursnivå per brukare i vård, skola och omsorg såväl 2026 som 2027. Men för att återställa tidigare nedskärningar hade statsbidragen behövt höjas mer än vad regeringen gör 2026.

Men att bibehålla samma reala resursnivå per brukare kan vara otillräckligt om man vill bibehålla kvaliteten på kort sikt. De små barnkullarna i förskolan (på grund av det låga barnafödandet) gör att fasta kostnader måste delas på färre barn. Om personaltätheten per barn ska bibehållas i verksamheten krävs därför att anslagen per barn ökar något medan kommunerna gör de strukturella anpassningar som krävs för den nya demografiska verkligheten.

⁹ Konsumentverkets Beräknade hushållskostnader. Beräkningen baserat på ett medelvärde av utvecklingen i olika åldersgruppers beräknade kostnader, en femåring bedöms exempelvis kosta 51 procent mer i dag än 2018 enligt Konsumentverket, medan kostnaden för barn i andra åldrar bedöms ha stigit mindre.

Öka Sveriges investeringstakt

En upprustning av samhällsviktiga funktioner bidrar till högre resursutnyttjande och stärker ekonomin. Det finns stora behov av långsiktiga satsningar i Sverige, i allt från transportinfrastruktur till energiförsörjning och dessa investeringar är avgörande för en stark ekonomi på sikt. Industrins klimatomställning och Sveriges medlemskap i Nato skapar dessutom nya krav på både elproduktion, infrastruktur och civil beredskap. För att möta detta måste elproduktion av alla kraftslag byggas ut samtidigt som politiken stärker industrins konkurrenskraft, inte minst genom nödvändiga satsningar på Malmbanan.

Räntechocken och avsaknaden av stimulerande politik fick bostadsinvesteringarna att stört dyka. För att vända utvecklingen behövs åtgärder som stimulerar byggandet av bostäder. Inte politik som underlättar renoveringar för höginkomsttagare.

LO-ekonomerna ger sedan 1947 ut konjunkturrapporten *Ekonomiska utsikter*. Den kommer ut två gånger om året. Rapporten kan hämtas på LOs hemsida eller beställas från LO-distribution: lo.se/distribution

December 2025

ISBN 978-91-566-3780-3

www.lo.se

